



Vimmerby
kommun

Vattentjänstplan

Ej antagen

2024-03-15

Gäller för: Vimmerby kommunkoncern

Version: Samrådsversion

Projektansvarig:	Kommunstyrelsen
Projektledare:	Frida Karlsson, Miljö- och byggnadsförvaltningen
Arbetsgrupp:	Emma Jonsson och Marika Gustafsson, Vimmerby Energi och Miljö AB Daniel Johansson, Miljö- och byggnadsförvaltningen
Konsult:	Louise Söderberg, Christina Wetterlundh, Siri Joman, Nilas Sparrström, Sweco Sverige AB
Utgivare:	Vimmerby kommun Stadshuset 598 81 Vimmerby

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
1. Inledning	5
1.1. Bakgrund	5
1.2. Planens syfte och mål	5
1.3. Avgränsning	6
1.4. Underlagsmaterial.....	7
1.5. Fortsatt arbete och giltighet.....	7
1.6. Förutsättningar	8
1.6.1. Översiktsplan.....	8
1.6.2. Befintlig strategisk VA-planering	8
1.6.3. Mellankommunala frågor	9
2. Lagstiftning rörande vattentjänstplaner	10
2.1. VA-utbyggnad.....	10
2.2. Skyfallsanalys	11
2.3. Långsiktig planering av kommunens allmänna VA-försörjning	11
2.4. Bedömning av betydande miljöpåverkan.....	11
2.5. Barnkonventionen	11
2.6. Planprocessen	11
3. VA-utbyggnad.....	13
3.1. Bakgrund	13
3.2. Identifiering av VA-planområden	14
3.3. Bedömning av möjlighet och behov	14
3.4. Klassificering av VA-planområden	16
3.5. Identifierade VA-planområden.....	17
3.5.1. Resultat bedömningsmodell	19
3.6. Tidigare klassade områden.....	28
4. Skyfallspåverkan på kommunens allmänna VA-anläggningar	30
4.1. Bakgrund	30
4.2. Metod.....	30
4.3. Ansvar för skyfall	31
4.4. Identifierade VA-anläggningar som är i risk för skador vid översvämning	31
4.5. Skydd för anläggningar som riskerar att ta skada vid skyfall	32
4.6. Följder av skyfall	33
4.6.1. Ras, skred och spridning av föroreningar.....	33
4.6.2. Påverkan på dricksvatten	33

5. Långsiktig planering av kommunens allmänna VA-försörjning.....	35
5.1. Bakgrund	35
5.2. Översiktsplan.....	36
5.3. Dricksvatten	38
5.4. Spillvatten.....	41
5.5. Dagvatten	42
5.6. Förnysetakt.....	43
6. Bedömning av betydande miljöpåverkan.....	44
7. Barnkonventionen.....	45
8. Sammanställning åtgärder.....	46
8.1. VA-utbyggnad.....	46
8.2. Skyfallspåverkan på kommunens allmänna VA-anläggningar.....	47
8.3. Långsiktig planering av kommunens allmänna VA-anläggningar.....	48
9. Underlag	51
10. Referenser.....	52

Bilagor

Bilaga 1 – Miljöbedömning

Bilaga 2 – Ordlista

Bilaga 3 – Metodbeskrivning skyfallskartering

Bilaga 4 – Bedömningsmodell för VA-planområden

Bilaga 5 – Översiktskartor VA-planområden

Bilaga 6 – Översiktskartor Verksamhetsområde

1. Inledning

1.1. Bakgrund

I juni 2022 beslutade Riksdagen att genomföra ändringar i Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) (SFS 2022:1249) och införde därmed ett krav på att alla kommuner i Sverige ska ta fram en vattentjänstplan. Lagändringen trädde i kraft 2023-01-01 och innebär att kommunerna även ska hålla vattentjänstplanen aktuell och uppdaterad varje mandatperiod. Vattentjänstplanen ska hanteras på samma sätt som andra planer som lyder under plan- och bygglag (2010:900), exempelvis kommunens översiktsplan. Dessutom är vattentjänstplanen, likt en översiktsplan, inte bindande utan ska vara ett vägledande dokument. Planen ska redovisa den långsiktiga planeringen av hur behovet och utbyggnaden av allmänna vattentjänster kan tillgodoses samt bedöma vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall (6 a – 6 d §§ LAV).

Ordlista över termer som förekommer i denna vattentjänstplan samt dess bilaga presenteras i *Bilaga 2 – Ordlista*.

1.2. Planens syfte och mål

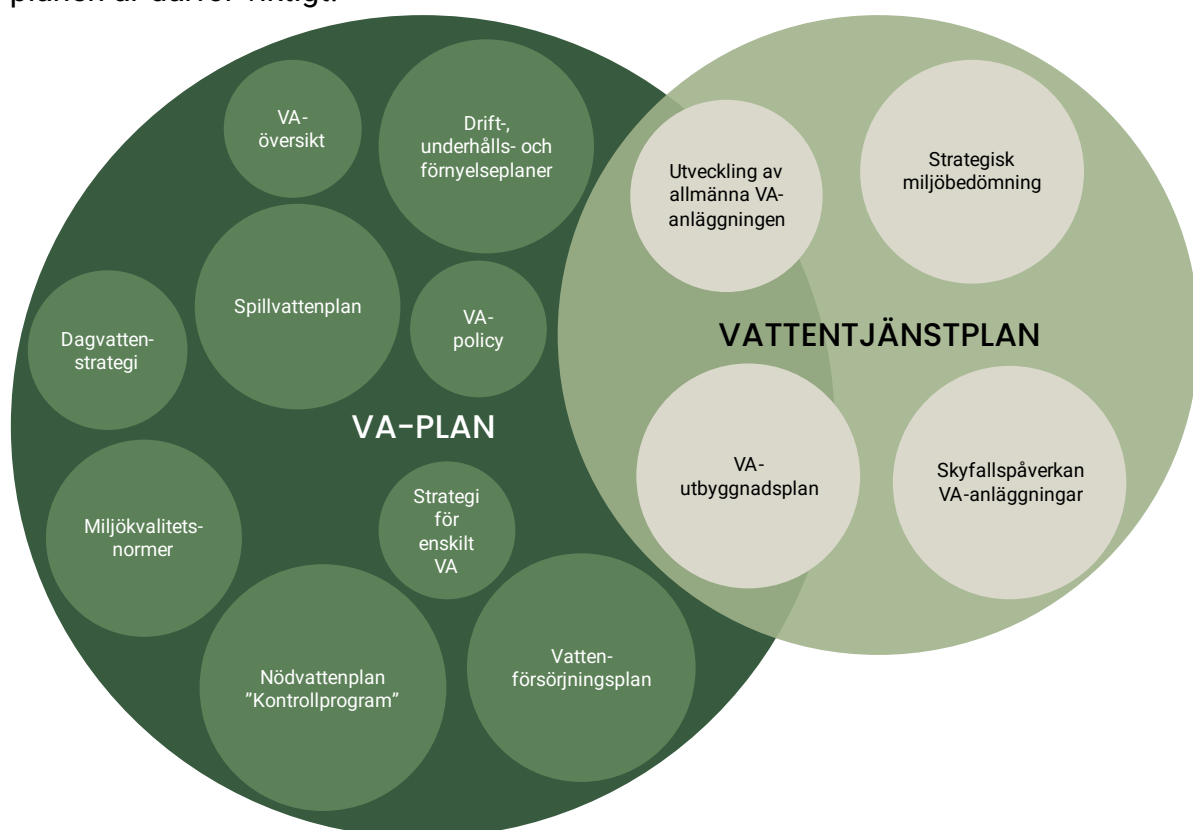
Huvudsyftet med vattentjänstplanen är att ge förutsättningarna för en god planering av de allmänna vattentjänsterna som Vimmerby kommun är skyldiga att ordna samt ge berörda möjlighet till insyn, deltagande och påverkan i processen att planera hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses.

Vattentjänstplanen är ett komplement till kommunens VA-plan där VA-planen beskriver mer ingående kommunens arbete för att uppnå en hållbar VA-försörjning (se Figur 1). VA-planen innefattar flertalet styrande dokument om både den allmänna och den enskilda VA-försörjningen och belyser framtida utmaningar och åtgärdsbehov som finns i VA-systemet kopplat till bland annat försörjning och miljö kvalitetsnormer (MKN). Vimmerby kommuns VA-plan (Del 3 Planering för vatten, avlopp och dagvatten) uppdaterades 2020 och kräver endast mindre uppdateringar i tidsplanen. Vid antagande av vattentjänstplanen kommer VA-plan Del 1 och Del 2 samt stora delar av Del 3 fortsatt vara aktuella. Dock kommer kapitel 7, 8 samt åtgärder kopplade till VA-utbyggnad i VA-plan Del 3 bli inaktuella vid antagandet av denna plan.

Vattentjänstplanen ska beskriva hur kommunen ska förse kommuninvånarna med VA-tjänster under ett längre tidsperspektiv. På så sätt ska planen bidra till en trygg, robust och hållbar utbyggnad av VA-tjänsterna inom Vimmerby kommun. Vidare ska planen fungera som ett styrande dokument och vara en hjälp i prioritering och utveckling av både nya bebyggelseområden samt befintliga områden. Planen

kommer även att vara ett stöd i arbetet med kommunens översiktsplan, detaljplaner samt bygglovshandläggningar genom att ge bakgrundsinformation för att kunna avgöra om verksamheter och bebyggelse är lämpligt inom ett visst område.

Vattentjänstplanen ska därmed vara en del av och kompatibel med kommunens övriga strategiska dokument, exempelvis översiktsplan, detaljplan och VA-plan som nämnts ovan samt vattenstrategi och underhållsplaner för VA. Därutöver ska vattentjänstplanen gå hand i hand med kommunens mål och visioner gällande vattentjänster, tillväxt och framtida utveckling. Vid förändringar i kommunens viljeriktning kommer även vattentjänstplanen att påverkas och aktualisering av planen är därför viktigt.



Figur 1. Förhållande mellan VA-plan och Vattentjänstplan (Illustration: Sweco).

1.3. Avgränsning

Vattentjänstplanens syfte är enligt ovanstående avsnitt att säkra vattentjänsterna enligt LAV, och planen tar därmed inte upp vattentjänsternas koppling till miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten enligt miljöbalken. Arbetet med att uppnå miljökvalitetsnormerna är mer omfattande och hanteras inom kommunens VA-plan Del 3. Åtgärder som kopplas till miljökvalitetsnormerna kommer därmed inte tas upp i vattentjänstplanen och bara åtgärder som syftar till att säkra leverans av vattentjänsterna presenteras i vattentjänstplanen.

Vattentjänstplanen utgår från kommande Översiktsplan med planperiod 2024–2050 för att gå hand i hand med de aktuella strategiska dokumenten i Vimmerby kommun. Befintlig översiktsplan har således inte använts som underlag för denna plan.

Vidare ska vattentjänstplanen enligt 6 § LAV innehålla en bedömning om vilka åtgärder som behövs för att säkra de allmänna VA-anläggningarna mot ökad nederbörd vid skyfall (se vidare i avsnitt 4 *Skyfallspåverkan på kommunens allmänna VA-anläggningar*). En analys har genomförts där flödesvägar och vattendjup som uppkommer vid en viss regnmängd har studerats. Anläggningar som bedöms riskera att översvämmas vid ett skyfall har sammanställts med notering om vilken typ av problematik som föreligger samt åtgärdsförslag.

Parallellt med framtagande av vattentjänstplanen har en utredning gällande behovet av strategisk miljöbedömning genomförts (avsnitt 6 *Bedömning av betydande miljöpåverkan*). Bedömningen som har gjorts har utgått från en övergripande nivå. Detta innebär att en avgränsning har gjorts, det vill säga att inte studera enskilda åtgärder som listas i avsnitt 8 *Sammanställning åtgärder* i detta läge. Separata detaljerade miljöbedömningar kommer då det blir aktuellt att genomföras för varje enskilt fall.

1.4. Underlagsmaterial

Vimmerby kommun har en VA-plan (2020) och dessutom pågår arbete med kommunens nya översiktsplan med planperiod 2024–2050. I arbetet med den nya översiktsplanen har flertalet utredningar gjorts som kopplar till kommunens VA-försörjning. Samtliga delar av VA-planen och Översiktsplanens tillhörande utredningar har varit viktiga underlag i arbetet med denna vattentjänstplan.

Allt underlag som har använts för framtagandet av denna vattentjänstplan och de analyser som genomförts finns listade i underlags- och referenslistan (avsnitt 9 *Underlag* och avsnitt 10 *Referenser*).

1.5. Fortsatt arbete och giltighet

Vattentjänstplanen har en tidshorisont på 12 år (2024–2036), vilket bedöms som en rimlig planeringshorisont för åtgärder. Giltighetstiden för vattentjänstplanen är inte tidsbegränsad men kommunfullmäktige ska minst vart fjärde år pröva om vattentjänstplanen med hänsyn till behovet av allmänna vattentjänster 6 §, stycke 3, i LAV. Det är även lämpligt att se över denna plan i samband med framtagande av ny eller justeringar i aktuell översiktsplan. Uppföljning och revideringar av vattentjänstplanen behöver därför ske kontinuerligt varefter behov av vattentjänster förändras och skyddsåtgärder mot skyfall vidtas eller omprövas.

Framtida revidering av vattentjänstplanen kommer ske parallellt och i samband med framtagande av planeringsstrategi för kommunens översiktsplan. Det åligger Samhällsbyggnadsavdelningen att bevaka eventuella behov och ändringar mellan planperioderna samt att driva arbetet med aktualisering. Detta görs i dialog och samverkan med Miljö- och byggnadsförvaltningen och VEMAB.

1.6. Förutsättningar

Följande kapitel syftar till att redovisa vilka förutsättningar som legat till grund för framtagandet av denna vattentjänstplan. Utöver nämnda styrande dokument och planer arbetar Vimmerby kommun bland annat med följande:

- Agenda 2030
- FN:s barnkonvention
- Folkhälsopolitiska mål
- Nationella miljömål
- Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram
- Regional utvecklingsstrategi för Kalmar län 2030
- Regionalt teknikförsörjningsprogram
- Vision för Vimmerby
- Policy för hållbar utveckling

1.6.1. Översiktsplan

Vimmerby kommuns kommande översiktsplan, som vägleder kommunens utveckling på lång sikt, har varit en viktig utgångspunkt för vattentjänstplanen. Översiktsplanen har en planperiod på 26 år mellan 2024–2050 och tar upp kommunens visioner, utvecklingsinriktning, mark- och vattenanvändning samt teman, värden och hänsyn.

1.6.2. Befintlig strategisk VA-planering

Kommunen har flertalet befintliga strategiska dokument som kopplar till VA-planeringen:

- VA-plan, Del 1 VA-översikt (2012) som beskriver VA-försörjningen i kommunen inom och utanför verksamhetsområdet.
- VA-plan, Del 2 VA-policy (2012) som fastställer strategiska vägval, riktlinjer för hantering av olika frågor och prioriteringsgrunder.
- VA-plan för Vimmerby kommun, Del 3 Planering för vatten, avlopp och dagvatten (2020) som tydliggör handlingsplaner för VA-försörjningen inom och utanför kommunalt verksamhetsområde.
- Vattenförsörjningsplan, Bilaga 1 till VA-plan (2020) som har som syfte att säkerställa dricksvattenförsörjningen i Vimmerby kommun i ett flergenerationsperspektiv.
- Dagvattenstrategi, Bilaga 2 till VA-plan (2020) som beskriver hur kommunen ska arbeta för en långsiktigt hållbar dagvattenhantering och en hållbar bebyggelseutveckling.
- Miljö- och byggnadsförvaltningens prioritering av utredningsområden för allmänt VA, Bilaga 3 till VA-plan (2020) som beskriver Miljö- och byggnadsförvaltningens motiv till att ansluta områden med enskilt VA till kommunal VA-försörjning.
- Klimatanpassad dricksvattenförsörjning för Vimmerby kommun (2023) som beskriver klimatförändringarnas påverkan på den kommunala VA-försörjningen.

- Översiktlig skyfallsanalys över Vimmerby tätort (2023) som identifierar riskområden och skyfallsstråk vid högre nederbörd.

1.6.3. Mellankommunala frågor

Länsstyrelsen i Kalmar län har tagit fram en regional vattenförsörjningsplan för perioden 2024 – 2030. Syfte med planen är att säkra tillgången till vattenresurser för dricksvattenförsörjningen i ett flergenerationsperspektiv, där Kalmar län under de senaste decennierna tillhör den del av Sverige som drabbats hårdast av vattenbrist och torka. Planen ska utgöra ett planeringsunderlag för kommunernas och länsstyrelsens arbete vid översiktsplanering och annan ärendehandläggning och tar bland annat upp viktiga regionala vattenresurser tillsammans med beredskapsarbete, smartare vattenanvändning och vattenkvalitet.

2. Lagstiftning rörande vattentjänstplaner

Det är 6 § LAV som reglerar kommunens skyldighet att förse ett område med allmänna vattentjänster.

2.1. VA-utbyggnad

Vattentjänstplanen ska innehålla kommunens långsiktiga bedömning av behovet av nya verksamhetsområden (VA-utbyggnadsplan). Ändringen i LAV (SFS 2022:1249) innebär bland annat en ökad flexibilitet för kommunerna. Vid bedömningen gällande om det finns behov av en allmän vattentjänst ska i och med lagförändringen särskild hänsyn tas till lokala förutsättningar att tillgodose VA-försörjningen genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön. Bedömningsmodellen som använts tar därför hänsyn till både möjligheterna att ansluta området till allmänt VA med överföringsledning och förutsättningarna för att lösa VA-försörjningen med enskilda anläggningar för varje fastighet, eller för flera fastigheter genom en befintlig gemensamhetsanläggning eller förening.

Det är 6 § LAV som reglerar kommunens skyldighet att förse ett område med allmänna vattentjänster. Lagtexten från 6 § LAV lyder som följer:

”6 § Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, ska kommunen

1. bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och

2. se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.

Vid bedömningen av behovet enligt första stycket ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.”

(6 § Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster)

Enligt 6 § LAV, har kommunen ett ansvar att ordna vattentjänster (dricks- och/eller avloppsvatten) för bebyggelse som tillsammans bildar ett större sammanhang, om risk för människors hälsa eller miljön föreligger. Vid bedömningen av behovet ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön. Om en gemensam anläggning kan svara för områdets behov av vattentjänster finns inget behov av förändrad VA-försörjning för tillfället och

därmed saknas stöd i 6 § LAV om att införliva området i verksamhetsområdet. Detta kan dock ändras om förutsättningarna för området förändras eller om avtal om anslutning mellan kommunen och föreningen skulle upphöra. Förhållandet kan också ändras om föreningen önskar upphöra eller upplöses av annan orsak.

2.2. Skyfallsanalys

Vattentjänstplanen ska även innehålla en redogörelse för kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att den allmänna VA-anläggningen ska fungera vid en ökad belastning som uppkommer vid skyfall (SFS 2006:412).

2.3. Långsiktig planering av kommunens allmänna VA-försörjning

Den långsiktiga planeringen av kommunens allmänna VA-försörjning omfattar en kortfattad beskrivning av större förändringar som behöver genomföras för att upprätthålla en hållbar, resilient och robust VA-försörjning i kommunen. Detta kan exempelvis vara behov av en ny vattentäkt, nya dricksvatten- eller reningsverk eller planerad sammanslagning av flera försörjningsområden. Löpande planering för exempelvis förnyelse av ledningar och beredskap omnämns men redovisas inte i detalj.

2.4. Bedömning av betydande miljöpåverkan

Enligt 6 kap. miljöbalken ska en strategisk miljöbedömning göras för planer som krävs i lag och kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Huruvida en vattentjänstplan kan antas medföra betydande miljöpåverkan avgörs genom en undersökning i enlighet med kraven i 6 kap. miljöbalken samt miljöbedömningsförordningen.

2.5. Barnkonventionen

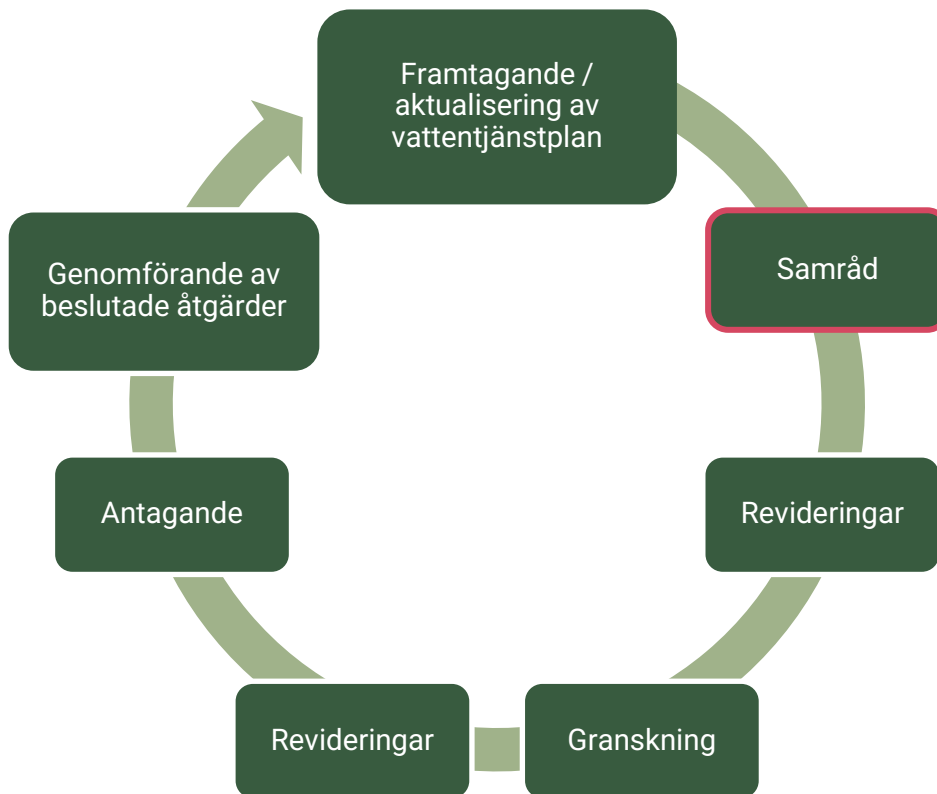
Barnkonventionen är FN:s konvention om barnets rättigheter och innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag. Vattentjänstplanen berör kort hur den påverkar barn och barnkonventionen.

2.6. Planprocessen

Planprocessen för vattentjänstplanen har utgått från Svenskt Vattens vägledning M152 och processtegen som använts illustreras i Figur 2. I figuren markeras nuvarande steg med röd markering. En viktig framgångsfaktor i arbetet med vattentjänstplanen är att skapa en löpande process där identifierade åtgärder planeras och genomförs kontinuerligt.

Vattentjänstplanen ska samrådas och granskas med berörda parter enligt 6 c § LAV. Paragrafen beskriver att kommunen på lämpligt sätt och i skälig omfattning ska samråda med de fastighetsägare och myndigheter som kan antas ha ett väsentligt

intresse av planen. Dessutom ska kommunen ställa ut ett förslag till vattentjänstplan för granskning under minst fyra veckor. Slutligen ska en redovisning av inkomna synpunkter och hur dessa har beaktats presenteras.



Figur 2. Schematisk illustration över processen att ta fram en vattentjänstplan (Sweco, 2023).

3. VA-utbyggnad

Denna del beskriver behovet av en förändrad VA-försörjning för områden som idag inte ingår i den allmänna VA-försörjningen.

3.1. Bakgrund

Kommunens skyldighet att ordna vattentjänster framgår av 6 § LAV.

”6 § Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, ska kommunen

1. bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och

2. se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.”

(6 § Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster)

Där står beskrivet att kommunen är skyldig att ordna vattentjänster till blivande eller befintliga bebyggelseområden som utgör ett större sammanhang om det finns ett behov med hänsyn till människans hälsa eller miljön. Med ett större sammanhang menas enligt praxis områden med mer än 20–30 samlade fastigheter med ett avstånd på runt 100 m eller mindre mellan fastigheterna. Men det kan även vara mindre områden om det finns hälso- eller miljöskäl eller om fastigheterna ligger nära ett befintligt verksamhetsområde för allmänt VA.

I och med ändringarna i 6 § Lagen om allmänna vattentjänster har ett tillägg i paragrafen gjorts (se citat nedan) som har som avsikt att göra bedömningen av behovet av allmänna vattentjänster mer flexibel. Tillägget innebär att enskilda VA-anläggningar ska kunna ersätta behovet av allmän VA-hantering, dock under förutsättning att skyddet för människors hälsa och miljön upprätthålls och därmed inte åsidosätts.

”Vid bedömningen av behovet enligt första stycket ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.”

(6 § Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster)

Eftersom kommunens samhällsbyggnadsprocess går hand i hand med planering av VA-försörjning i kommunen är det viktigt att skapa förutsättningar för ett ökat handlingsutrymme genom att i god tid identifiera potentiella § 6-områden och skapa en långsiktig plan för VA-utbyggnaden. Detta för att kunna hinna med att bygga ut VA-försörjningen i samma takt som kommunens expanderings sker. Utan en plan för

utbyggnaden riskerar kommunen att ställas inför förelägganden från Länsstyrelsen enligt 51 § Lagen om allmänna vattentjänster i områden där man inte har haft som avsikt att bygga ut allmänt VA eller där man planerat att bygga ut vid ett senare tillfälle. Om detta skulle ske kommer kommunens kontroll över VA-taxans utveckling att påverkas. En god VA-planering är därför kommunens möjlighet att påverka i vilken ordning olika områden ska anslutas till den allmänna VA-försörjningen.

Enligt VA-policyn som tagits fram för kommunen ska merparten av alla som bor i tätbebyggda delar inom Vimmerby kommun ha möjlighet att få tillgång till kommunalt avlopp. Utbyggnaden av ledningsnät ska ske efter huvudprincipen "inifrån och ut". På lång sikt ska huvudledningsnätet vara utbyggt för avloppsförsörjning av även perifert belägna områden inom kommunen.

3.2. Identifiering av VA-planområden

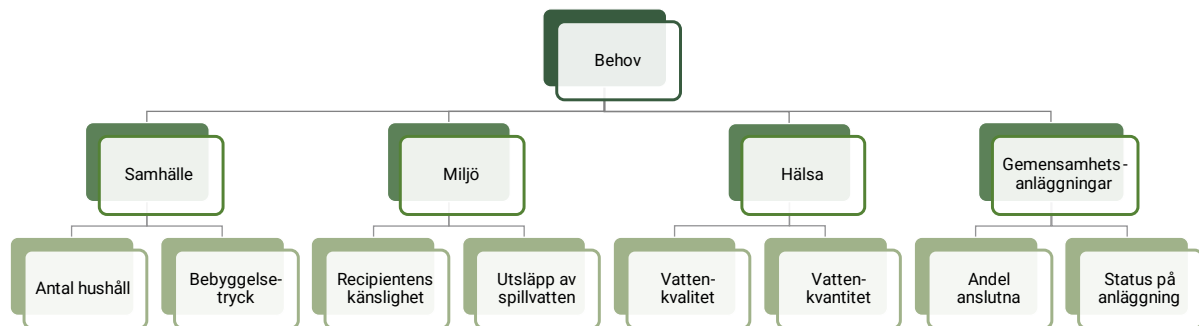
För att identifiera vilka områden för vilka behovet bör bedömas har en GIS-analys gjorts över hela kommunen. GIS-analysen har utgått ifrån följande kriterier, där samtliga måste vara uppfyllda för att området ska vara ett VA-planområde:

- Området ska ligga utanför befintligt VA-verksamhetsområde för vatten och avlopp.
- Det ska vara 15 eller flera bostadshus i området.
- Bostadshusen ska ligga med maximalt 100 meters mellanrum.

Flera mindre bostadskluster om minst 5 bostäder kan tillsammans utgöra ett sammanhållet område om de ligger inom 200 meter ifrån varandra och tillsammans uppfyller kraven ovan. I denna bedömning togs även faktorer såsom topografi och större vattenförekomster som skiljer de mindre bostadsklustren ifrån varandra i beaktning då det kan påverka om de upplevs tillhöra samma sammanhållna bebyggelse eller inte.

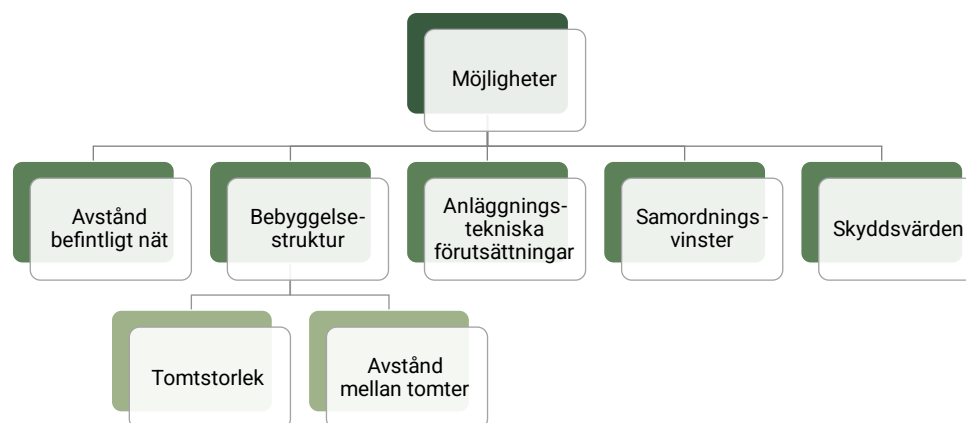
3.3. Bedömning av möjlighet och behov

De områden som utgör VA-planområden bedöms med avseende på flera kriterier som tillsammans ger en bild av områdets "behov av en förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering". Detta görs för att tydligt kunna redovisa vilka områden som är mest angelägna att arbeta med. Det ger också en grund för prioritering av eventuell anslutning till allmän VA-försörjning eller andra förbättrande åtgärder genom att utgöra ett underlag för bedömningen av vilka områden som faller inom kommunens ansvar med hänvisning till 6 § LAV. Klassningen av VA-planområdena görs utifrån en bedömning av olika kriterier som sedan inarbetas i en bedömningsmodell. Kriterier avseende behovet visar hur angeläget det är att ett område får en förändrad VA-försörjning, se Figur 3.



Figur 3. Kriterier vid bedömning av behov av förändrad vattenförsörjning och avloppshantering.

Kriterier avseende möjligheten indikerar hur kostsamt det är att ansluta ett område till allmän VA-försörjning genom överföringsledningar till den befintliga allmänna VA-anläggningen, se Figur 4. Möjligheten till anslutning bedöms med syftet att kartlägga vilka områden med högt behov som skulle kunna anslutas till kommunens VA-nät förhållandevis enkelt, och för vilka områden det krävs vidare utredningar innan man kan tillgodose behovet av vatten- och avloppsförsörjning på bästa möjliga sätt. Utredning kan till exempel krävas om anslutning behöver samordnas med en annan kommun eller för att avgöra om den bästa lösningen är en lokal lösning eller en längre överföringsledning. De bedömda möjligheterna kan alltså påverka i vilken ordning utbyggnad sker till områdena (om områden har liknande behov), men inte avgöra huruvida utbyggnad ska ske eller ej.



Figur 4. Kriterier vid bedömning av möjligheter till förändrad vattenförsörjning och avloppshantering.

Med utgångspunkt i VA-planområdenas behov, möjlighet och ytterligare påverkansfaktorer kategoriseras de som ett av alternativen i Figur 5.



Figur 5. Kortfattad beskrivning av de olika kategorierna för VA-planområden.

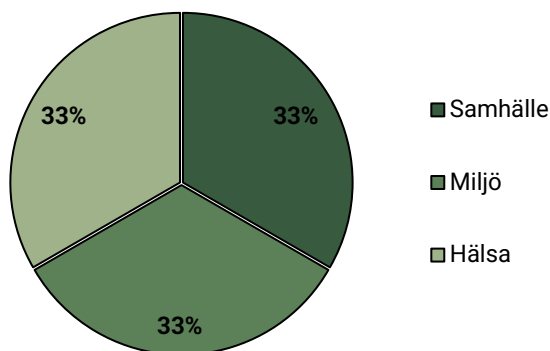
Eftersom bedömningen görs utifrån tillgängliga underlag behöver den uppdateras när ytterligare underlag framkommer eller då förutsättningarna förändras. Med den möjlighet som är förknippad med VA-utbyggnad i olika områden, tillsammans med den del som utgör bedömning av behov, kan, som ovan nämnt, ett resonemang föras kring prioriteringsordning och takten för VA-utbyggnad. I det här fallet analyseras möjligheten för anslutning till allmänt VA via överföringsledning till den befintliga allmänna VA-anläggningen. Syftet med denna bedömning är inte att ta fram en kostnad för VA-anslutning av respektive område utan att visa bilden bakom kostnaden, dvs för vilka aspekter möjligheten för VA-anslutning är god och var möjligheterna är mer utmanande.

För mer information om bedömningsmodellen se *Bilaga 4 – Bedömningsmodell för VA-utbyggnad*.

3.4. Klassificering av VA-planområden

Genom att följa ovanstående arbetssätt har identifierade VA-planområden bedömts och klassificerats.

Behovet i Vimmerby kommun har bedömts utifrån en viktning mellan de olika kriterierna samhälle, hälsa och miljö. Bedömningsunderlaget för hälsokriterierna *dricksvattenkvalitet* och *vattenkvantitet* är något osäkrare än övriga kriterier. Trots detta ges huvudkriterierna samma vikt i bedömningen, se Figur 6. Detta då dricksvatten av god kvalitet och i tillräcklig mängd är en viktig bedömningsgrund för behovet av en förändrad VA-försörjning och att de dricksvattenrelaterade skillnader som ändå föreligger mellan de olika områdena bör belysas. Vidare värderas fritidshus lika högt som permanentboende med motiveringen att kommunen vill satsa på ett ökat antal permanentboende på landsbygden och att kommunen inte har kontroll över när ett hus ändras från fritidsboende till permanentboende.

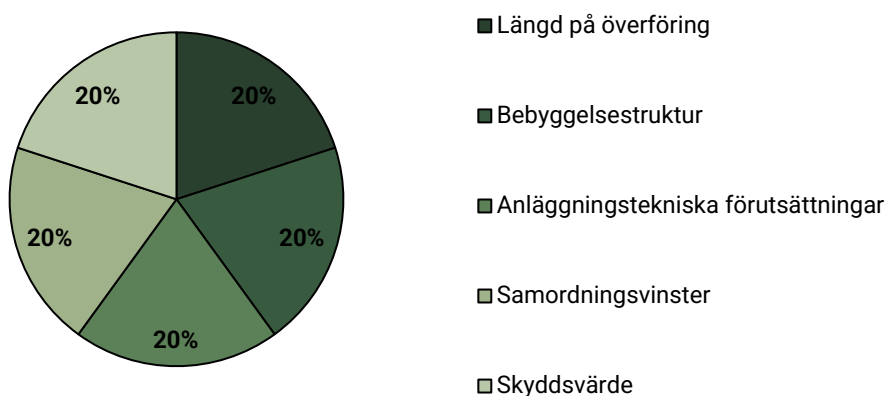


Figur 6. Viktning av behovsparametrarna.

Parametrarna som representerar möjlighet till VA-utbyggnad består av:

- Längd på överföring till befintligt nät.
- Bebyggelsestruktur i området.
- Anläggningstekniska förutsättningar.
- Samordningsvinster.
- Skyddsvärde.

Samtliga ovanstående kriterier tilldelades samma vikt eftersom de alla ansågs påverka möjligheten till utbyggnad i någorlunda samma utsträckning.

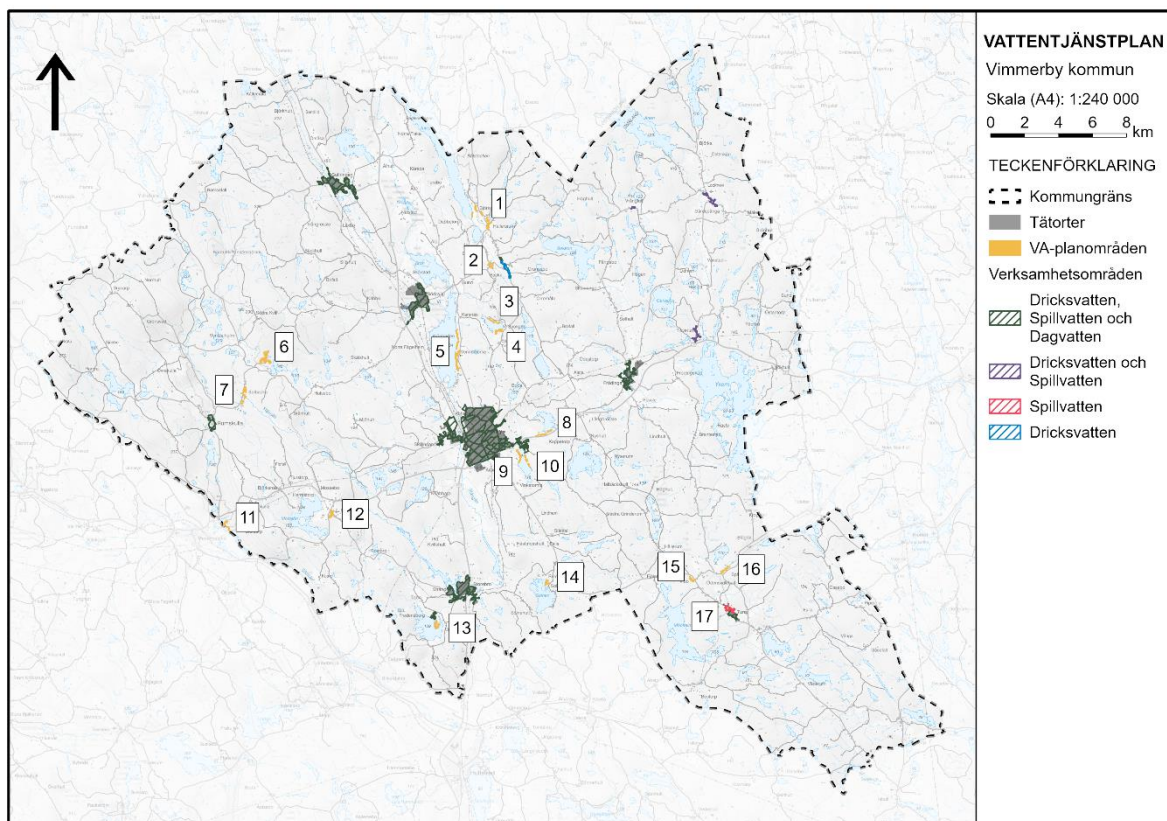


Figur 7. Viktning av möjlighetsparametrarna.

3.5. Identifierade VA-planområden

I Tabell 1 och Figur 8 nedan samt *Bilaga 5 – Översiktskartor VA-planområden* redovisas vilka VA-planområden som identifierats genom GIS-analysen. Notera att VA-planområdenas utbredning inte är likställt med eventuellt verksamhetsområdes utbredning. Vilka fastigheter som bör ingå fastställs i efterföljande behovsutredning där man går ner på fastighetsnivå.

Behovet av och möjligheten till en förändrad VA-försörjning i kommunens VA-planområden sammanfattas i tabellerna nedan.



Figur 8. Karta över Vimmerby kommuns VA-planområden. Se även Bilaga 5 – Översiktsskator VA-planområden (Bakgrundskarta: Lantmäteriet, geodatasamverkan).

Tabell 1. VA-planområden i Vimmerby kommun och deras slutliga klassificering.

Nr	Namn	Antal bostadshus	Klassning
1	Juttern	46	Enskilt VA-område
2	Djursdala by	16	Enskilt VA-område
3	Snesaren Norr	18	VA-bevakningsområde
4	Snesaren Söder	17	Enskilt VA-område
5	Krön	73	VA-utbyggnadsområde
6	Hyltabyn	97	VA-bevakningsområde
7	Solbacka-Åstad	29	VA-bevakningsområde
8	Borstingen	19	VA-utbyggnadsområde
9	Nossen Väst	37	VA-utbyggnadsområde
10	Nossen Öst	16	VA-utredningsområde
11	Åsjön	24	VA-utredningsområde
12	Pelarne	21	Enskilt VA-område

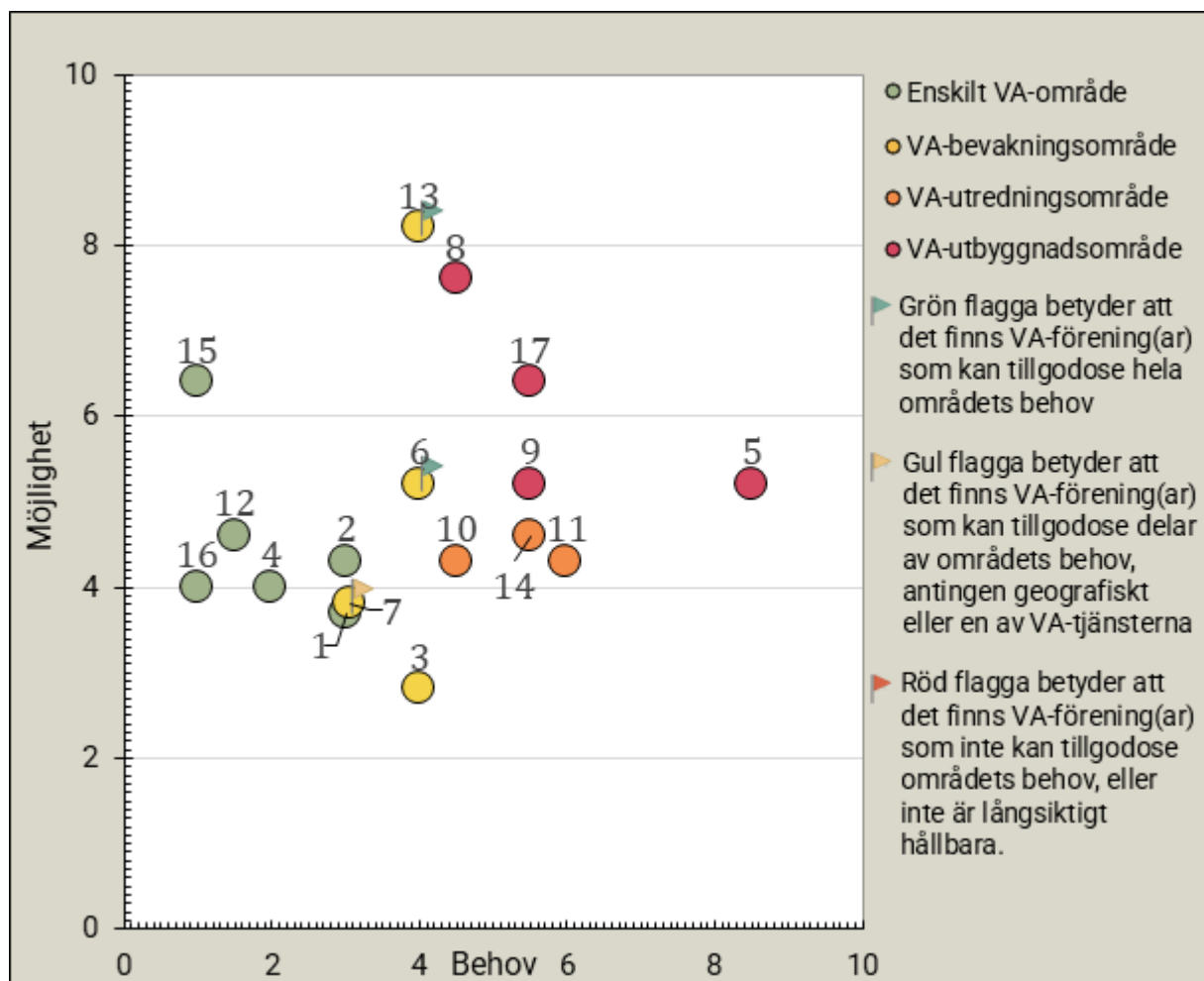
13	Tobohalvön	33	VA-bevakningsområde
14	Solnen	15	VA-utredningsområde
15	Vibo	16	Enskilt VA-område
16	Spångenäs	16	Enskilt VA-område
17	Tuna	36	VA-utbyggnadsområde

3.5.1. Resultat bedömningsmodell

Resultatet från genomförd analys av VA-planområdena redovisas i tabellform i Tabell 2 samt i diagramform i Figur 9. På X-axeln i diagrammet redovisas behovet utifrån huvudkriterierna samhälle, miljö och hälsa och på Y-axeln redovisas möjligheterna att inkludera området i VA-verksamhetsområdet. Utifrån resultatet har områdena kategoriserats in i en av de fyra kategorierna; Enskilt VA-område, VA-bevakningsområde, VA-utredningsområde eller VA-utbyggnadsområde. Flaggorna i bilden illustrerar om det finns en eller flera VA-föreningar som kan försörja hela eller delar av områdets behov. Bedömningen baseras på om både vatten och avlopp försörjs via föreningen, hur stor del av området som ingår samt vilket skick anläggningen är i.

Tabell 2. Bedömning av VA-planområdenas behov kopplat till bedömningskriterierna samhälle, miljö och hälsa. Bedömningskriterier går att hitta i Bilaga 4 – Bedömningsmodell VA-utbyggnad. Högre sammanvägt poäng motsvarar ett större behov av en förändrad VA-försörjning.

Område nr.	Samlad bebyggelse	Samhälle	Miljö	Hälsa	Sammanvägt poäng (1-10)
5	Krön				8,5
11	Åsjön				6,0
17	Tuna				5,5
9	Nossen Väst				5,5
14	Solnen				5,5
8	Borstingen				4,5
10	Nossen Öst				4,5
6	Hyltabyn				4,0
13	Tobohalvön				4,0
3	Snesaren Norr				4,0
7	Solbacka-Åstad				3,0
1	Juttern				3,0
2	Djursala by				3,0
4	Snesaren Söder				2,0
12	Pelarne				1,5
15	Vibo				1,0
16	Spångenäs				1,0



Figur 9. Diagram över VA-planområdenas behov och möjligheter för allmänt VA.

I följande avsnitt beskrivs kortfattat områdets behov och förmåga att lösa VA-försörjningen på egen hand utifrån den klassning ett område har fått.

Områden med enskilt VA

Områden som bedöms kunna hantera sin VA-försörjning enskilt. Idag finns inget som tyder på att VA-försörjningen inom överskådlig tid kommer behöva förändras. En ny översyn kommer dock göras i samband med att planen ses över.

Enskilt VA-område		
Nr	Namn	Kommentar
1	Juttern	Området har lågt bebyggelsetryck och är varken utpekad i Översiktsplanen eller som LIS-område. Området ligger nära recipienten. Juttern är utpekad som viktig vattenförekomst i den regionala vattenförsörjningsplanen och som nationellt värdefullt vattendrag i och med att den tillhör Stångås vattensystem. Juttern har måttlig ekologisk status i VISS, med risk för övergödning på grund av belastning av näringsämnen. Miljö- och

		<p>byggnadsförvaltningen bedömer att sjön, som är en av Vimmerbys djupaste, inte klarar mer belastning. Den kommunala badplatsen Stjärneviksbadet hade otjänligt vatten vid ett tillfälle 2023.</p> <p>Området har synnerligen god grundvattentillgång.</p>
2	Djursdala by	<p>Området är varken utpekad i Översiktsplanen eller som LIS-område och har lågt bebyggelsestryck. Området ligger nära befintligt verksamhetsområde (VO) men det är stora höjdskillnader. Området är en tät radby vilket gör att det är svårt att dra ledningar, trots att det är goda geotekniska förutsättningar.</p> <p>Området ligger nära ett vattendrag med tillopp till Juttern. Vattendraget är inte statusklassat i VISS, men närheten till Juttern gör att liten utspädning kan antas och att Juttern kan ses som recipient till området. Juttern har måttlig ekologisk status i VISS, med risk för övergödning på grund av belastning av näringsämnen. Miljö- och byggnadsförvaltningen bedömer att sjön, som är en av Vimmerbys djupaste, inte klarar mer belastning. Gårdsmusteriet i området bidrar till utsläpp. Den kommunala badplatsen Stjärneviksbadet hade otjänligt vatten vid ett tillfälle 2023. Juttern tillhör Stångås vattensystem som är utpekad som nationellt värdefullt vattendrag. Avloppsanläggningar inte inventerade men sannolikt dåliga.</p>
4	Snesaren Söder	<p>Området har lågt bebyggelsestryck och är varken utpekad i Översiktsplanen eller som LIS-område. Goda geotekniska förutsättningar.</p> <p>Sjön Snasaren är inte klassad i VISS, då den har för liten yta. Snasaren är en näringsfattig klarvattensjö med litet tillrinningsområde. Vattnet har god buffertkapacitet mot försurning. Att sjön är en näringsfattig klarvattensjö innebär att den är särskilt känslig för övergödning då dess ekologi är anpassad för dessa förhållanden. Sjön har möjlighet att vara en attraktiv badsjö i och med att den är en klarvattensjö. Området runt sjön är inventerat och flertalet har moderna lösningar. Statusen på avloppen är medelgod till god. Den sammanlagda belastningen av de små enskilda avloppen bedöms dock vara stor och Miljö- och byggnadsförvaltningen bedömer att sjön inte klarar ytterligare belastning.</p> <p>Området har enskilda dricksvattenbrunnar och det finns ingenting som tyder på att det skulle föreligga problem med varken kvalitet eller kvantitet.</p>
12	Pelarne	<p>Området är varken utpekad i Översiktsplanen eller som LIS-område och har lågt bebyggelsestryck. VEMAB försöker göra en gemensamhetsanläggning i området. 8–9 fastigheter i den södra delen har idag gemensam VA-lösning. Området ska inventeras i år angående enskilda avlopp.</p> <p>Området ligger drygt 500 meter från Mossjön som har god ekologisk status i VISS och inga utpekade påverkanskällor. En kommunal badplats finns och den har haft tjänligt vatten senaste åren. Sjön tillhör Stångås vattensystem som är utpekad som nationellt värdefullt vattendrag.</p>

15	Vibo	<p>Området är varken utpekad i Översiktsplanen eller som LIS-område och har lågt bebyggelsetryck. Ingen inventering av enskilda avlopp genomförd i området. Goda geotekniska förutsättningar.</p> <p>Vibo ligger långt från närmsta sjön Fjälstern och bedöms inte ha någon påverkan på denna.</p>
16	Spångenäs	<p>Området har lågt bebyggelsetryck och är varken utpekad i Översiktsplanen eller som LIS-område. Ingen inventering av enskilda avlopp är genomförd i området. Det är bergigt och stora höjdskillnader inom området.</p> <p>Området ligger drygt 500 meter från sjön Gränsjön som är oklassad i VISS. En kommunal badplats finns som har haft tjänligt vatten de senaste åren.</p>

VA-bevakningsområden

Ett VA-bevakningsområde är ett område som idag har enskild VA-försörjning och som, utifrån den information kommunen har, fungerar tillfredsställande. Områdena kommer ha en fortsatt enskild VA-försörjning tills vidare. Allt eftersom ny information tillkommer behöver bevakningsområdena följas upp. Ett område med en välfungerande VA-förening kan även hamna i denna kategori.

Det är kommunen som har ansvar att kontrollera om förutsättningarna för bedömningen ändras så att området ska klassas som ett VA-utredningsområde eller VA-utbyggnadsområde. Det kan till exempel ske genom att det tillkommer bygglov eller sker en förändring av bebyggelsen i området (för detta ansvarar Miljö- och byggförvaltningen att bevaka) eller genom att det framkommer information om att VA-lösningen utgör fara för människors hälsa eller miljön (för detta ansvarar Miljö- och byggnadsförvaltningen).

VA-bevakningsområde		
Nr	Namn	Kommentar
3	Snesaren norr	<p>Området utpekad som LIS-område och lämpat för både fritids- och permanentboende. Här har funnits planer på utökad etablering och en detaljplan har påbörjats. Projektet är dock lagt på is och någon färdig detaljplan finns alltså inte i nuläget.</p> <p>Området ligger precis intill sjön Snasaren som inte är statusklassad i VISS, då den har för liten yta. Snasaren är en näringsfattig klarvattensjö med litet tillrinningsområde. Vattnet har god buffertkapacitet mot försurning. Att sjön är en näringsfattig klarvattensjö innebär att den är särskilt känslig för övergödning då dess ekologi är anpassad för dessa förhållanden.</p> <p>Sjön har möjlighet att vara en attraktiv badsjö i och med att den är en klarvattensjö. Området runt sjön är inventerat och flertalet har moderna avloppslösningar. Statusen på avloppen är medelgod till god. Den sammanlagda belastningen av de små enskilda avloppen bedöms dock</p>

		<p>vara stor och Miljö- och byggnadsförvaltningen bedömer att sjön inte klarar ytterligare belastning. Den branta sluttningen ner mot sjön försvårar avloppsanläggningar. Avloppen inventerades 2012 och vissa hade bristande lösningar.</p> <p>Området har enskilda dricksvattenbrunnar och Länsstyrelsernas GIS-stöd för små avlopp visar på viss risk för att grundvattnet kan påverkas av små avlopp i området.</p>
6	Hyltabyn	<p>Området ingår i Översiktsplanen som pågående mångfunktionell bebyggelse och delar har gjort det sedan 1979 och 2007. Det finns redan bebyggda områden och mer områden är detaljplanelagda. Delar i norr ingår också i LIS-område. Området är delvis detaljplanelagt.</p> <p>Hyltabyn ligger i anslutning till sjön Vimmern som inte är statusklassad i VISS. Däremot rinner Högerrumsån genom sjön, och den är klassad som måttlig ekologisk status (hydromorfologiskt). Avloppen bedöms inte vara den huvudsakliga påverkan på vattendraget.</p> <p>Området har gemensamhetsanläggning idag och vattenskyddsområde vid Stampgölen. Avloppsanläggningen är ny och modern, och beslutades om 2022. Liten risk för fosforpåverkan enligt Länsstyrelsens GIS-stöd.</p>
7	Solbacka-Åstad	<p>Området har lågt bebyggelsetryck och är varken utpekad i Översiktsplanen eller som LIS-område.</p> <p>Området ligger i nära anslutning till Stångån (Motala ströms avrinningsområde) som har måttlig ekologisk status och riskerar att inte uppnå god status till 2027.</p> <p>Uppströms denna del av Stångån är ån tämligen naturlig och opåverkad med avseende på närsalter. Denna del av Stångån är utpekad som "Nationellt värdefullt vattendrag" tillsammans med biflödet Lillån. Recipienten är naturligt näringsfattig vilket innebär att området är extra känsligt för näringspåverkan.</p> <p>Många fastigheter ligger i nära anslutning till recipienten och det bedöms mycket komplicerat att bygga enskilda små avlopp som både uppfyller kraven och som inte riskerar att påverka grundvattenkvaliteten då husen ligger mycket tätt och det är små tomter. Detta trots att området har goda geotekniska förutsättningar. Området har enskilda avlopp som nyligen har förbättrats, genom byggnation av tre gemensamma avloppsanläggningar.</p> <p>Området har enskilda dricksvattenbrunnar. Det förekommer ett fåtal uppgifter om problem med dricksvattenkvalitet för vissa av fastigheterna. Synnerligen god grundvattentillgång enligt GIS-analys.</p>
13	Tobohalvön	<p>Området är utpekad i kommande Översiktsplan som pågående mångfunktionell bebyggelse och längs med Gissens östra strandkant finns område utpekad som LIS-område.</p> <p>Området ligger mycket nära sjön Gissen som har måttlig ekologisk status enligt VISS. Kvalitetsfaktorn fisk har varit utslagsgivande.</p>

		Området har idag kommunalt VA som avtalskunder och avloppen bedöms inte påverka recipienten. Den kommunala badplatsen har haft tjänligt vatten de senaste åren. Något sämre grundvattentillgång än övriga områden enligt GIS-analys. Goda geotekniska förutsättningar.
--	--	--

VA-utredningsområden

I områden som klassas som VA-utredningsområden finns osäkra parametrar som behöver utredas vidare innan beslut kan fattas kring hur området ska kategoriseras. Det kan bero på stora osäkerheter kopplat till behovet av förändrad VA-försörjning, men kan även bero på att möjligheten till anslutning med överföringsledning är mycket låg vilket gör att alternativa lösningar behöver utredas vidare, till exempel lokala lösningar eller anslutning via en annan kommun.

VA-utredningsområde är ett temporärt tillstånd. När utredningen är utförd klassificeras området till VA-utbyggnadsområde, VA-bevakningsområde eller Enskilt VA-område. Att en utredning görs innebär inte per automatik att en allmän VA-utbyggnad blir aktuellt.

VA-utredningsområde		
Nr	Namn	Kommentar
10	Nossen Öst	<p>Området ingår inte i Översiktsplanen men i närheten (angränsande) till området finns områden utpekade i Översiktsplanen som pågående grönområde och park samt kommande mångfunktionell bebyggelse (område 6 i Översiktsplanen).</p> <p>Den ekologiska statusen för sjön Nossen har bedömts som god i VISS men bedömningen grundas på tunt material. Sjön är ursprungligen näringsfattig men påverkan från olika aktiviteter runt sjön (bland annat campingverksamhet och 60 sjönära bostäder) har gjort att sjön numera kan anses som mesotrof. Inte näringsfattig men inte heller näringsrik. Kommunal badplats finns i norra änden av sjön.</p> <p>Marken i området lutar brant mot sjön. Ej inventerade avlopp, okänt antal enskilda avlopp och okänd kvalitet. Miljö- och byggnadsförvaltningen misstänker bristande lösningar.</p> <p>Enskilda dricksvattenbrunnar, vattenkvalitet ej känd.</p>
11	Åsjön	<p>Strandskyddsplanen visar på möjligheterna till förtätning på östra sidan. Utpekad LIS-område sydväst och söder om Rökullaviken. Området lämpat för både fritids- och permanentboende. Ligger nära ett befintligt verksamhetsområde som tillhör Eksjö kommun.</p> <p>Åsjön är en näringsfattig sjö vilket innebär att den är särskilt känslig för övergödning då dess ekologi är anpassad för dessa förhållanden. Sjön har god buffertkapacitet mot försurning. Sjön är inte tillräckligt stor för att klassas i VISS men Silverån, som flyter genom sjön, har krav</p>

		<p>på god ekologisk status. Eksjö kommun använder Silverån och området norr om sjön som vattentäkt för dricksvatten. Vattentäkten är en grundvattentäkt där grundvatten bland annat bildas genom inducering av sjövattnen genom sandbankar i området. Detta innebär stora krav på att säkerställa att sjön inte förorenas.</p> <p>På Mariannelundssidan finns Spillhammarsbadet med camping. Området ska inventeras i år angående enskilda avlopp. Det bedöms inte lämpligt att anlägga fler enskilda avlopp inom detta område på grund av situationen med Eksjös dricksvattentäkt. Fler enskilda avlopp i området skulle riskera att påverka vattenkvalitén.</p> <p>Det finns ett naturreservat nordväst om Åsjön som går längs Silverån (Hässleby-Silveråns naturreservat). På Vimmerbysidan av sjön, nordöst om riksväg 40, finns Natura 2000-området Emåns vattensystem i Kalmar län. Natura 2000-området sträcker sig från nordöstra delen av sjön norrut längs Silverån. Det finns också ett riksintresse för Naturvård, kallat Silveråns dalgång, i området.</p> <p>Synnerligen god grundvattentillgång.</p> <p>Området klassas som utredningsområde då vattenförsörjning och avlopp i större sammanhang sannolikt ordnas bäst i samarbete med Eksjö kommun och att förutsättningarna för detta behöver utredas vidare.</p>
14	Solnen	<p>Området har lågt bebyggelsestryck och är varken utpekad i Översiktsplanen eller som LIS-område. LIS-område finns dock utpekad längs med sjöns sydöstra strandkant (600 meter från området). Området lämpat för både fritids- och permanentboende.</p> <p>Den ekologiska statusen för sjön Solnen har bedömts som måttlig i VISS, bl. a på grund av övergödning. Sjön har klart och näringsfattigt vatten och mycket god buffertkapacitet mot försurning. Att det finns en kommunal badplats i sjöns östra del innebär att det är viktigt att säkerställa vattenkvaliteten. Vattenmyndigheten har identifierat Solnen som en av de sjöar som påverkas av avloppsutsläpp och som är prioriterad att arbeta med.</p> <p>Området är inte med i årets inventering av enskilda avlopp och har inte inventerats ännu, men Miljö- och byggnadsförvaltningen misstänker bristande lösningar. Vid nyetableringar i området kan det vara svårt att lösa avloppsfrågan med enskilda små avlopp på ett miljömässigt godtagbart sätt. I sjöns nordöstra del är marken bergig och det innebär svårigheter att upprätta enskilda små avlopp som kan uppfylla reningskraven. Generellt bedöms även risken att den gemensamma belastningen från potentiellt fler avlopp i området skulle kunna påverka sjön negativt. Många avlopp i kombination med jordbruksmark</p> <p>Något sämre grundvattentillgång än övriga områden enligt GIS-analys.</p>

VA-utbyggnadsområden

Ett VA-utbyggnadsområde är ett område som idag har enskild VA-försörjning men som har behov av en förändrad VA-struktur. Hela eller delar av VA-utbyggnadsområdet planeras att införlivas i verksamhetsområde för allmänna dricks- och spillvattentjänster. En utredning om områdets behov av allmänt dagvatten bör genomföras. Behovsutredningen ska grundas i 6 § LAV och identifiera huruvida det föreligger ett behov av allmän dagvattenhantering ur miljö – eller hälsoperspektiv.

VA-utbyggnadsområde		
Nr	Namn	Kommentar
5	Krön	<p>Detaljplan finns på östra sidan av Krön (0884-P406 del av Vennebjörke 2:4). Denna detaljplan ger möjligheter till ytterligare etablering intill sjön. Enligt detaljplanen får inget bygglov ges förrän en gemensamhetsanläggning för avlopp är ordnad. Det finns också önskemål om att bygga mer i området.</p> <p>Den ekologiska statusen för Krön har bedömts som måttlig men otillfredsställande med avseende på näringsämnen i VISS. Det största problemet för Krön är övergödning. Sjön har sedan lång tid tillbaka varit svårt näringspåverkad och det krävs ett flertal åtgärder för att uppnå målet om God Ekologisk status. I första hand krävs att tillförseln av växtnäringsämnen minskar markant. Recipientprovtagningen visar att tillståndet försämrats under senare år, särskilt med avseende på kvävehalter och klorofyllhalt. Kommunal badplats finns längs östra stranden. En vanlig avvikelse vid tillsyn av badplatsen har varit algbloomning, vilket ger till följd att tillväxten för besöksnäringen i anslutning till sjön hindras. Det föreligger också risk för kvävepåverkan enligt Länsstyrelsens GIS-stöd.</p> <p>Många av de aktuella fastigheterna (husen) ligger tätt och väldigt sjönära. Marken mot sjön sluttar kraftigt i många delar, vilket innebär att det är svårt och kostsamt att anlägga enskilda avlopp. Det är dessutom bergigt och stora höjdskillnader mellan olika delar av området. Avloppen har inventerats och merparten av de aktuella fastigheterna har fått vidta åtgärder för att säkerställa att de enskilda avloppen ska uppnå reningskraven. Avloppen inventerades 2012, och flera av dem behöver åtgärdas inom närmsta åren.</p> <p>Området har enskilda dricksvattenbrunnar, men vattenkvaliteten är ej känd.</p>
8	Borstingen	<p>Området ingår i Översiktsplanen som pågående mångfunktionell bebyggelse. Norr om området finns utpekade område för kommande multifunktionell bebyggelse (område 5 i Översiktsplanen) och söder om området (och vägen) finns områden utpekade för kommande verksamheter och industri (område 14 i Översiktsplanen). Många av fastigheterna i det södra området är redan påkopplade till kommunalt VA. Detaljplan finns för södra delen av sjön. Denna anger att planområdet ska anslutas till kommunalt VA. I söder finns infrastruktur framdraget. I Hörestadhult, ca 700 m söder om området finns ett antal</p>

		<p>tämligen nybyggda hus som har anslutits till det kommunala avloppet. Där finns alltså infrastruktur framdraget vilket möjliggör påkoppling av övriga fastigheter.</p> <p>Sjön Borstingen är ej klassad i VISS. Borstingen har inte kalkats men har ändå en mycket god buffertkapacitet mot försurning enligt Översiktsplanen. Det har på senare år förekommit algblomning i sjön vilket tyder på näringshalten ökat. Sjöns status har alltså minskat trots de nationella målen om att samtliga vattendrag ska uppnå god status till 2027.</p> <p>Avrinningen från sjön leder till sjön Nossen. Här finns kommunal badplats (ca 100 m från området) varvid det är viktigt att minimera föroreningsriskerna.</p> <p>De enskilda avloppen i området är inte inventerade. Men den sammanlagda påverkan från enskilda små avlopp bedöms inte vara försumbar i dagsläget. Området har goda geotekniska förutsättningar.</p>
9	Nossen väst	<p>Området ingår i Översiktsplanen som pågående mångfunktionell bebyggelse. Till väster finns även ett utpekade område med kommande mångfunktionell bebyggelse (område 7 i Översiktsplanen).</p> <p>Den ekologiska statusen för sjön Nossen har bedömts som god i VISS men bedömningen grundas på tunt material. Sjön är ursprungligen näringsfattig men påverkan från olika aktiviteter runt sjön (bland annat campingverksamhet och 60 sjönära bostäder) har gjort att sjön numera kan anses som mesotrof, inte näringsfattig men inte heller näringsrik. Kommunal badplats finns i norra änden av sjön och det föreligger liten risk för fosforpåverkan enligt Länsstyrelsens GIS-stöd.</p> <p>Husen ligger delvis mycket tätt och sjönära. Marken mot sjön sluttar kraftigt i många delar och området är bergigt vilket innebär att det är svårt och kostsamt att anlägga enskilda avlopp med konventionell teknik. Då det är mycket bergigt innebär detta låg retentionspotential. Fastigheterna har enskilda avlopp som ej är inventerade och de många närliggande husen innebär en risk för att den gemensamma belastningen av många små utsläppspunkter påverkar grundvattentillgångarna.</p> <p>Grundvattentillgången bedöms också enligt GIS-analys vara något sämre än övriga områden. Området har enskilda dricksvattenbrunnar, och vattenkvaliteten är ej känd.</p>
17	Tuna	<p>Området ligger idag inom verksamhetsområde för avlopp. Största delen av Tuna samhälle ligger inom verksamhetsområde för vatten och avlopp. Detta gör att anslutning av området kan ske till en relativt låg kostnad.</p> <p>Att avloppsfrågan ordnats i större sammanhang antyder att det funnits behov med hänsyn till miljön.</p> <p>Enligt VEMAB finns brister gällande kvantitet och kvalitet för dricksvatten, men några närmare undersökningar har dock inte</p>

	genomförts. Man har borrarat flera nya brunnar för att äldre sinat. GIS-analysen visar på god grundvattentillgång men konstaterad vattenbrist anses väga tyngre.
--	--

2023-11-13 togs ett beslut i Kommunfullmäktige (§ 141 2022/326) om att bygga ut vatten och avlopp till:

- Nossen (Höknäset)
- Södra delen, i utpekade område, vid sjön Borstingen.
- Krön (östra sidan)

Dessa områden pekas även i vattentjänstplanen ut som utbyggnadsområden, då de har visat sig ha ett stort behov av en förändrad VA-försörjning. Planen för utbyggnad till områdena står alltså fast, även med beslut om en vattentjänstplan. Tidplan för utbyggnad till områdena redovisas i avsnitt 8.1 *VA-utbyggnad*.

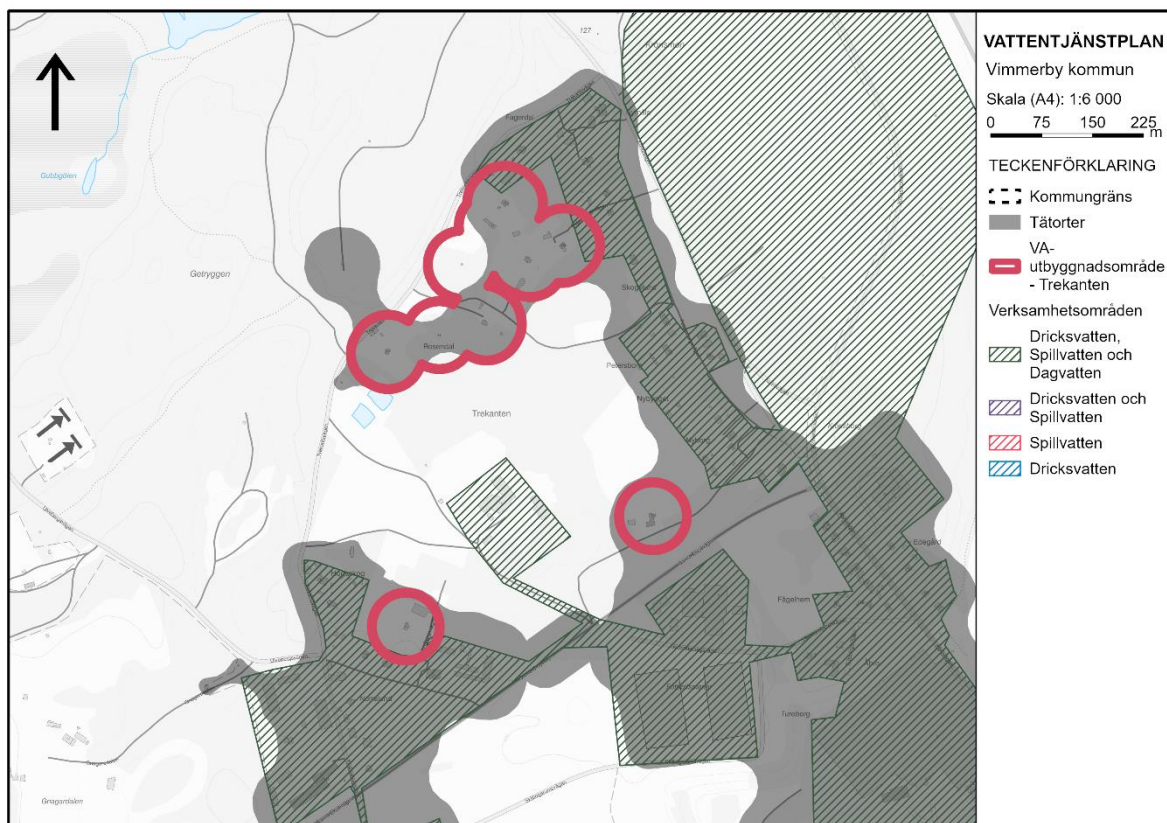
3.6. Tidigare klassade områden

Utöver de områden som verktyget identifierat har ytterligare ett område uppmärksammas som bör beaktas i sammanhanget (Figur 10). Området Trekanten i västra delen av Vimmerby tätort omfattar ett antal bostadsfastigheter som inte ligger inom det kommunala VA-verksamhetsområdet. Fastigheterna ligger i flera fall i direkt anslutning till VA-verksamhetsområdesgränsen och vissa har idag redan kommunalt dricksvatten. Området Trekanten kom inte med i genomförd analys då antalet fastigheter inte uppgår till ett större sammanhang. Men då det ligger i utkanten av tätorten och i anslutning till befintligt verksamhetsområde, har området ett faktiskt sammanhang som inte bör bortses från.

Vimmerby tätort har det högsta bebyggelsestrycket inom kommunen varpå området kan ses som intressant för utveckling av tätorten. Det finns också ett antal fastigheter avstyckade där ny bebyggelse är möjlig. Området ligger dessutom inom vattenskyddsområde för Vimmerby vattentäkt. Det pågår ett arbete med att revidera vattenskyddsområdesgränserna och tillhörande skyddsföreskrifter. Utifrån det pågående arbetet kommer samtliga fastigheter att ligga inom vattenskyddsområdets primära skyddszon framöver. Idag finns det ett antal enskilda avlopp i området och den gemensamma belastningen från dessa innebär en potentiell risk att negativt påverka grundvattnet och därmed tätortens dricksvattenkvalitet.

Då infiltration av avloppsvatten inte kommer att tillåtas inom området med de kommande vattenskyddsföreskrifterna blir det mycket svårt att anlägga enskilda små avlopp. Att anlägga slutna tankar som kontinuerligt ska tömmas och där avloppsvattnet måste transporteras med lastbil från området är vare sig ett ekonomiskt eller miljömässigt bra alternativ.

Flera av de befintliga enskilda avloppen inom områden har otillräcklig rening och lär inom en relativt snar framtid behöva bytas ut. Därav är det lämpligt att inom snar framtid införliva hela området i kommunalt VA-verksamhetsområde vid samma tillfälle för att få samordningsvinster vid utbyggnaden.



Figur 10. Området Trekanten i de västra delarna av Vimmerby tätort. Fastigheter utanför befintligt verksamhetsområde med noterade adresspunkter är aktuella för anslutning till kommunalt VA.

4. Skyfallspåverkan på kommunens allmänna VA-anläggningar

4.1. Bakgrund

För att få en helhetsbild av den långsiktiga VA-planeringen ingår det i vattentjänstplanen att bedöma vilka åtgärder som krävs för att den allmänna VA-anläggningen fungera vid en ökad nederbörd, alltså skyfall. Detta framgår av 6 b § LAV.

*” 6 b § En vattentjänstplan ska också innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna va- anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.
(6 § Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster)*

4.2. Metod

För att göra bedömningen har en skyfallskartering gjorts kring samtliga pumpstationer, verk och råvattenbrunnar i kommunen. Analysen utgår från en statisk modell med en regnbelastning motsvarande ett 100-årsregn med 6 h varaktighet och klimatfaktor 1,25 (se vidare metodbeskrivning i *Bilaga 3 – Metodbeskrivning skyfallskartering*). Lågpunkter med ett vattendjup över 10 cm samt flödesvägar med ett avrinningsområde som överstiger 1 ha har analyserats tillsammans med VA-anläggningarnas placering. Analysen behandlar inte höga flöden i vattendrag.

VA-anläggningar som ligger inom framtagna vattenfyllda lågpunkter eller korsas av en flödesväg har analyserats vidare och en dialog har förts kring platsspecifika förhållanden, risker och möjliga åtgärder.

Samtliga identifierade anläggningar analyserades kopplat till sannolikhet att anläggningen skulle påverkas av översvämning och konsekvensen om översvämningen skulle ske (se bedömningskriterier i *Bilaga 3 – Metodbeskrivning skyfallskartering*).

Baserat på sannolikheten och konsekvensen beräknades sedan en bedömd risk för anläggningen vid påverkan av skyfall enligt Tabell 3.

Tabell 3. Riskutfall 0–16. gruppering efter risk har gjorts för att få fram en prioriteringsnivå

0 = ingen risk
1–4 = Låg risk
5–8 = Medelhög risk
9–16 = Hög risk

4.3. Ansvar för skyfall

Ansvar för skyfall är en aktuell fråga där det saknas nationella bestämmelser. Vid skyfall är dagvattensystemets kapacitet mycket begränsad vilket i praktiken innebär att avrinning sker ytligt och är beroende av marknivån. Det är därför i samhällsplaneringen som hänsyn måste tas till översvämning vid skyfall. Kommunen har ett ansvar enligt plan- och bygglag (2010:900) att bebyggelse placeras på lämplig mark och ska därför ta hänsyn till översvämningsrisker vid nyplanering. Dessutom har kommunen ett ansvar för åtgärder vid extraordinära händelser, som kan innefatta större översvämningar, enligt Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Kommunen har dock inte ensamt ansvar för översvämningsskydd. Verksamhetsutövare och fastighetsägare har ett ansvar att skydda sin egendom. När det kommer till att säkerställa VA-anläggningens funktion vid skyfall är VA-huvudmannen ansvarig. Lokala åtgärder som endast syftar till att skydda VA-anläggningen ligger alltså inom VA-huvudmannens ansvar medan åtgärder som är till för att skydda övrig bebyggelse och kommunal infrastruktur ligger inom kommunens ansvarsområde.

4.4. Identifierade VA-anläggningar som är i risk för skador vid översvämning

Utifrån genomförd skyfallsanalys identifierades i ett första steg 25 anläggningar där det kunde finnas en sannolikhet för översvämning. För 15 av dessa konstaterades det utifrån platsspecifika förhållanden att det inte var sannolikt med påverkan, att åtgärd redan var genomförd eller att anläggningen inte var i bruk (avvecklad och kommer inte användas i framtiden).

Bland de kvarvarande anläggningarna har 5 anläggningar en risk kopplad till stående vatten över 10 cm samt 5 anläggningar en risk kopplat till en större flödesväg. Se översikt i Tabell 4. Vidare utredning och eventuella åtgärder ska göras utifrån ordningen i tabellen, från högst till lägst riskklass.

Tabell 4. Anläggningar som har en risk att påverkas vid skyfall samt förslag på åtgärder

Typ av anläggning	Antal	Typ av risk	Riskklass	Åtgärd
Avloppsreningsverk	1	Stående vatten	Medel-Hög	Risken att skyfallsvatten påverkar driften behöver utredas vidare på plats. Eventuellt ett avskärande dike innan vatten når lågpunkt inom anläggning.
Pumpstation	2	Stående vatten	Medel	Kontroll av höjd på känsliga komponenter mot modellerad

				vattennivå. Eventuellt höjning av komponenter eller invallning.
Råvattenbrunn	1	Stående vatten	Låg - Medel	Bör kontrolleras på plats. Eventuellt invallning eller tätning kring brunn.
Tryckstegringsstation	1	Flödesväg	Låg	Kontroll av höjd på el och styr. Kantsten i gathörnet eller mindre vall för att styra flödesväg längs vägytan.
Pumpstation	1	Stående vatten	Låg	Kontroll av höjd på känsliga komponenter mot modellerad vattennivå. Eventuellt höjning av komponenter eller invallning.
Pumpstation	4	Flödesväg	Låg	Undersöka på plats om flödesväg/lågstråk ligger nära stationen. Vid behov kan en skyfallsled/lågstråk skapas på ett avstånd från stationen.

4.5. Skydd för anläggningar som riskerar att ta skada vid skyfall

Generellt gäller att klargöra vilka känsliga anläggningsdelar som ligger lågt och som kan påverka anläggningens funktion om de slås ut av kontakt med vatten. Om det visar sig att känsliga komponenter så som el och styr ligger lågt i förhållande till den förväntade vattennivån intill anläggningen kan åtgärder som till exempel täta dörrar, höja el- och styrkomponenter eller en höjd tröskel vidtas. I de fall där pumpstationen ligger intill ett vattendrag eller större dike bör det kontrolleras om finns ett behov av en backventil eller kontrollera befintlig backventils funktion.

Om åtgärder på själva anläggningen inte är möjlig eller tillräcklig kan yttre skyfallsåtgärder göras. Dessa kan delas i tre huvudsakliga kategorier; skyfallsyta, skyfallsled och styrning av skyfall, se Figur 11. För samtliga utpekade anläggningar och åtgärder rekommenderas ytterligare förstudie innan eventuell projektering av större åtgärd påbörjas.



Figur 11. Schematisk illustration av effektiva skydd mot skador orsakade av översvämning vid skyfall.

4.6. Följder av skyfall

Till följd av en skyfallshändelse kan indirekta risker uppstå. Nedan belyses dessa översiktligt.

4.6.1. Ras, skred och spridning av föroreningar

Gemensamt för ras och skred är att det huvudsakligen är en snabb massrörelse i jord eller i berg och att de kan inträffa utan förvarning. Ras är när friktionsjord eller berg/block kommer i rörelse och delarna rör sig fritt i förhållande till varandra under hela förloppet. Skred är när delar av jord eller en bergsslänt kommer i rörelse och där massan till en början är sammanhängande. I ett förändrat klimat väntas risken för ras och skred öka i stora delar av Sverige. Det kan kopplas till ökade flöden, skyfall och förändrade markvattenförhållanden som ett resultat av klimatförändringar. Både ras och skred kan orsaka stora skador samt utgöra en potentiell säkerhetsrisk i samhället.

Risker kopplade till spridning av markföroreningar kan också påverkas av mer frekventa och intensiva regn. Dels påverkas spridning av hur mycket vatten som infiltrerar på platser med markföroreningar, dels där riskområden för erosion, ras och skred sammanfaller med förorenad mark. Dessa risker ska dock inte hanteras inom ramen för Vattentjänstplanen utan behandlas vidare i kommunens Klimatriskbedömning (ras och skred) samt plan för Klimatanpassad dricksvattenförsörjning (föroreningsrisk kopplat till dricksvattentäkt).

4.6.2. Påverkan på dricksvatten

Vid skyfall finns ökad risk för påverkan av råvattnet i vattentäkter eftersom en ökad avrinning ifrån närliggande områden riskerar att dra med sig föroreningar. Skyfall kan också leda till att avloppsreningsverk behöver brädda orenat avloppsvatten. Risken för mikrobiologisk påverkan ökar därmed i samband med ett intensivt skyfall. För att

undvika inläckage av förorenat vatten i dricksvatten, är det av stor vikt att ledningsnätet hålls trycksatt och att råvattenbrunnar inte kontamineras. Ett aktivt arbete med att sanera spillvattennätet är också av vikt. Det elektriska försörjningssystemet är en förutsättning för vattenverkens och tryckstegringars funktion för att kunna hålla hela systemet trycksatt. Vid ett skyfall finns risk för större avbrott i elförsörjningen. Det riskerar att göra delar av systemet trycklöst. Inget vattenverk är enligt analysen utsatt för risker kopplade till skyfall. Vid en tryckstegring finns risk för påverkan via en flödesväg vilket bör undersökas vidare och åtgärdas om behov finns. En råvattenbrunn har identifierats som behöver undersökas vidare för att bedöma om åtgärder behövs. I kommunens plan för Klimatanpassad dricksvattenförsörjning framgår risk för spridning av föroreningar samt risk för inducering av ytvatten kopplade till respektive vattentäkt i mer detalj.

5. Långsiktig planering av kommunens allmänna VA-försörjning

5.1. Bakgrund

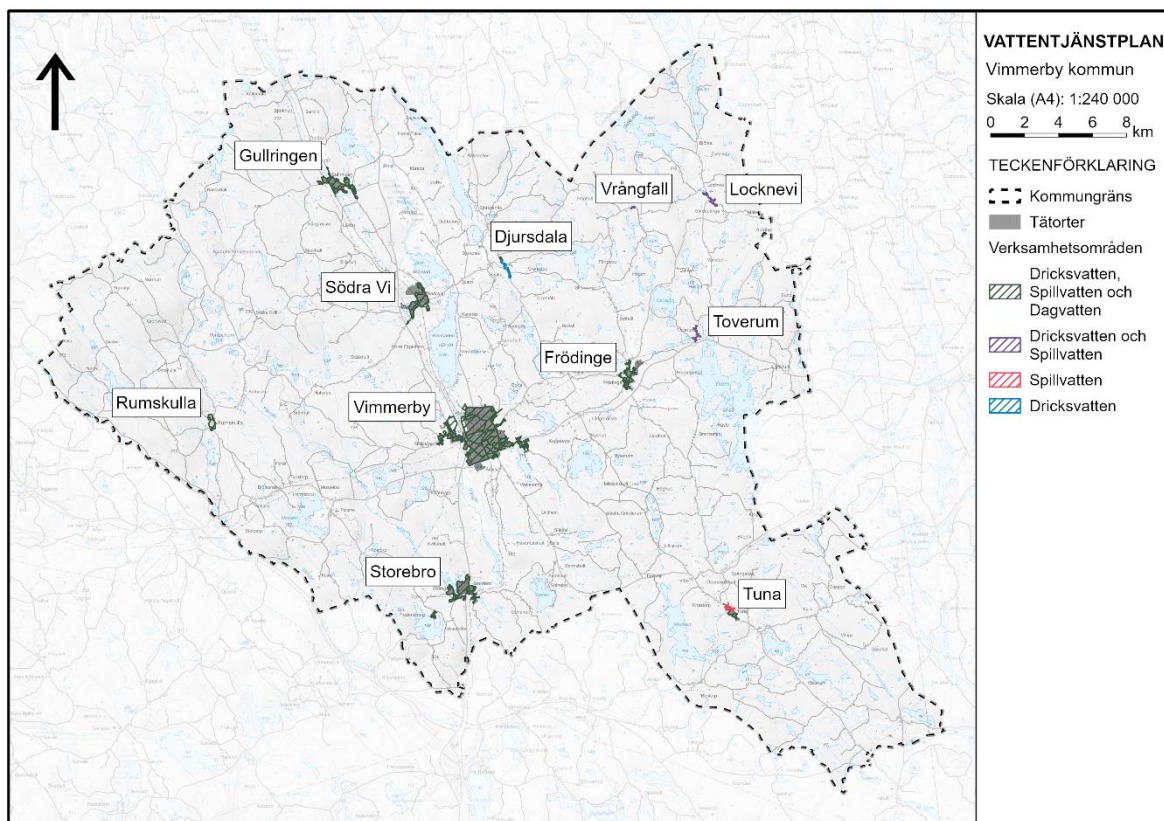
Enlig LAV ska kommunens vattentjänstplan beskriva den långsiktiga planeringen för hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses.

*” 6 b § En vattentjänstplan ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses.”
(6 § Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster)*

Den långsiktiga planeringen ska översiktligt beskriva de åtgärder och aktiviteter som i nuläget bedöms krävas på den allmänna VA-anläggningen. Åtgärderna och aktiviteterna som beskrivs krävs för att kunna uppnå kommunens framtida utveckling och visioner enligt övriga planeringsdokument samt upprätthålla en robust, resilient och hållbar VA-försörjning över tid.

Bedömningen kring Vimmerby kommuns långsiktiga VA-försörjning har i denna plan utgått från i nuläget aktuell kunskap om de allmänna VA-anläggningarna och kommande utmaningar för kommunen. Planeringen innefattar samtliga delar av VA-försörjningen som exempelvis ledningsnät, pumpstationer, tryckstegringar, reservoarer, magasin, avloppsreningsverk, men beskrivs översiktligt. Ingen djupdykning i föreslagna åtgärder eller konkreta lokaliseringar kommer föreslås i vattentjänstplanen då detta behöver detaljstuderas och planeras de kommande åren. Detta då flertalet faktorer som förändrade byggplaner, ekonomi och personella resurser påverkar när och hur olika åtgärder och aktiviteter kan utföras.

I Vimmerby kommun har ca 75% av invånarna anslutning till den allmänna VA-anläggningen och det finns verksamhetsområde för dricksvatten och avloppsvatten i alla större tätorter; Vimmerby, Gullringen, Frödinge, Södra Vi, Storebro och delar av Tuna. Totalt inom kommunen finns allmänna VA-anläggningar för en eller flera vattentjänster i 11 orter (Figur 12 samt *Bilaga 6 – Översiktskartor verksamhetsområden*). Verksamhetsområdet är som störst i Vimmerby tätort och detta område påverkas även i hög grad av de etablerade industrierna och besöksnäringen i orten som i stort sett fördubblar befolkningen under sommaren.



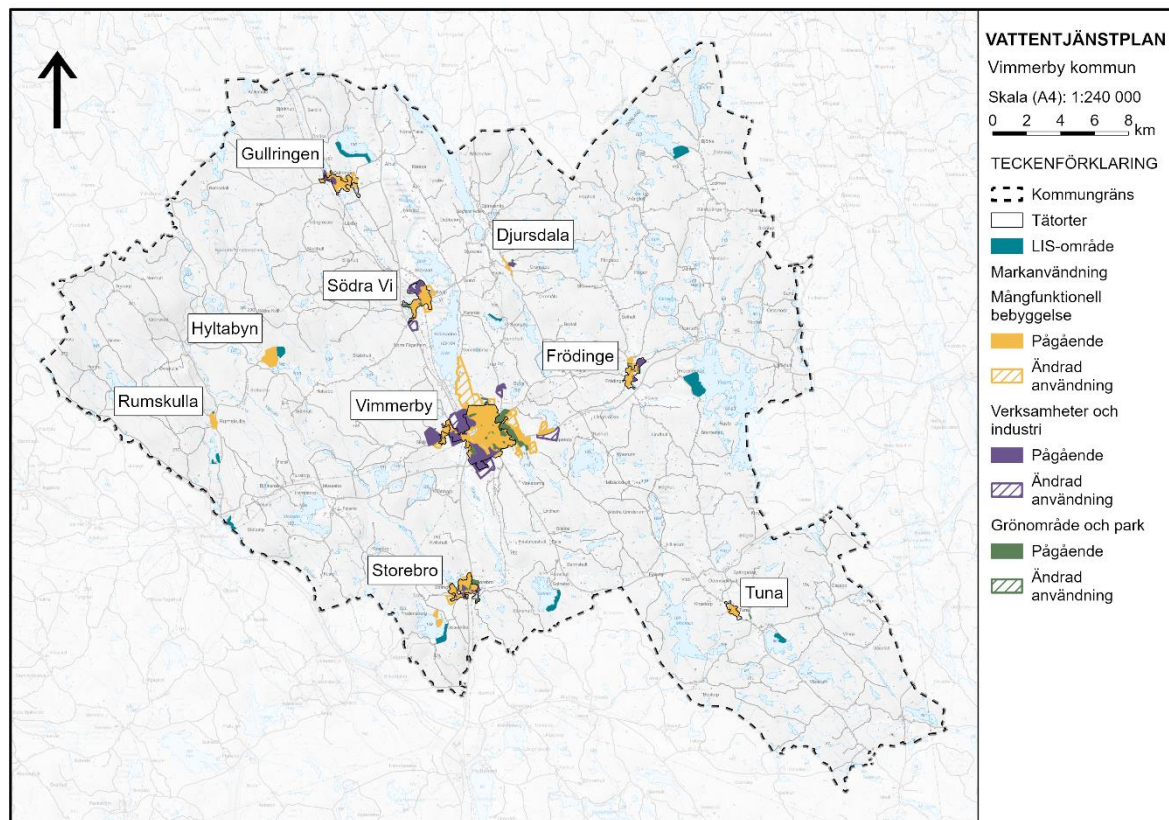
Figur 12. Verksamhetsområden och orter med kommunal försörjning av en eller flera vattentjänster i Vimmerby kommun (Data: VEMAB. Bakgrundskarta: Lantmäteriet, geodatasamverkan).

5.2. Översiktsplan

Kommunens VA-försörjning behöver framför allt utvecklas tillsammans med kommunens visioner i översiktsplanen. Detta för att kunna möta det behov som översiktsplanen skapar. Vimmerby kommun tar under 2023–2024 fram en ny översiktsplan som sträcker sig över en tidshorisont fram till år 2050. I denna beskrivs att kommunens vision är att ha en långsiktigt hållbar infrastruktur där funktionen för vatten och avlopp (VA) kan hantera dagens och framtidens behov. Dessutom skapar översiktsplanen möjligheter för vidare expansion av kommunen med nya utbyggnadsområden för bostäder, service och verksamheter i kommunens samtliga tätorter (Figur 13, för mer detaljer se Översiktsplan 2024–2050). Flertalet av dessa områden ligger idag utanför men i anslutning till verksamhetsområdet för en eller flera vattentjänster. Med stor sannolikhet kommer dessa områden därmed tas in i den kommunala VA-försörjningen vid en eventuell exploatering, eftersom utbyggnaden blir en del av den samlade bebyggelsen där det bedöms finnas behov för en allmän hantering av VA. Exploatering genom förtätning inom befintligt verksamhetsområde medför en skyldighet för VA-huvudmannen att försörja den tillkommande bebyggelsen med allmänt VA.

Utöver de utpekade områdena för bostäder, service och verksamheter tillkommer i översiktsplanen även en del områden som pekats ut för landsbygdsutveckling i strandnära läge, ofta kallade LIS-områden (Figur 13). Även dessa områden kan

komma att påverka den framtida utvecklingen av det allmänna VA-systemet. Dock är denna utveckling av systemet ofta kopplat till VA-utbyggnad enligt 6 § LAV, se vidare i VA-utbyggnad.



Figur 13. Framtida utbyggnadsområden enligt kommande översiktsplan för Vimmerby kommun med planperiod 2024–2050. För mer information se Översiktsplan 2024 – 2050. (Data: Vimmerby kommun, 2024. Bakgrundskarta: Lantmäteriet, geodatasamverkan).

Den framtida bebyggelse som översiktsplanen möjliggör skapar därmed ett behov av ytterligare vattenförsörjning samt spillvatten- och dagvattenhantering i kommunen. För att kunna förse kommunen med allmänna VA-tjänster kan därför utbyggnad av såväl ledningsnät som avloppsreningsverk, vattenverk och andra anläggningar vara aktuellt. Behovet är dock starkt bundet till den inflyttningstakt som väntas samt vilken bebyggelse som etablerar sig inom kommunen.

Även om Översiktsplan 2024–2050 möjliggör bebyggelse i anslutning till samtliga av kommunens tätorter och ytterligare mindre orter så väntas inte bebyggelsestrycket vara så stort att samtliga områden är utbyggda i slutet av planperioden. Istället förväntas och planeras den främsta bebyggelseutvecklingen ske kring Vimmerby tätort. Behovet som VA-huvudmannen behöver bemöta i framtiden är istället huvudsakligen kopplat till industriutvecklingen i kommunen. Industriutvecklingen ses som en stor osäkerhet i den långsiktiga planeringen där vattenkrävande livsmedelsindustrier kan komma att byggas ut eller nyetablera sig inom kommunen under kommande planperiod. En kontinuerlig dialog och samverkan mellan VEMAB, Vimmerby kommun och industrin är därmed viktig under de närmsta åren för att skapa förutsättningar att bedöma behovet av vatten och avlopp och därigenom

planera den långsiktiga VA-försörjningen för såväl industri som kommuninvånare. Först efter att en tydlig dialog och samverkan är påbörjad kan utbyggnadsområdena prioriteras och en utbyggnadsplan tas fram för att se till att bebyggelseutvecklingen sker där VA-huvudmannen idag har möjlighet att förse fler med VA eller där utbyggnad av VA-systemet är möjligt inom tidsperioden.

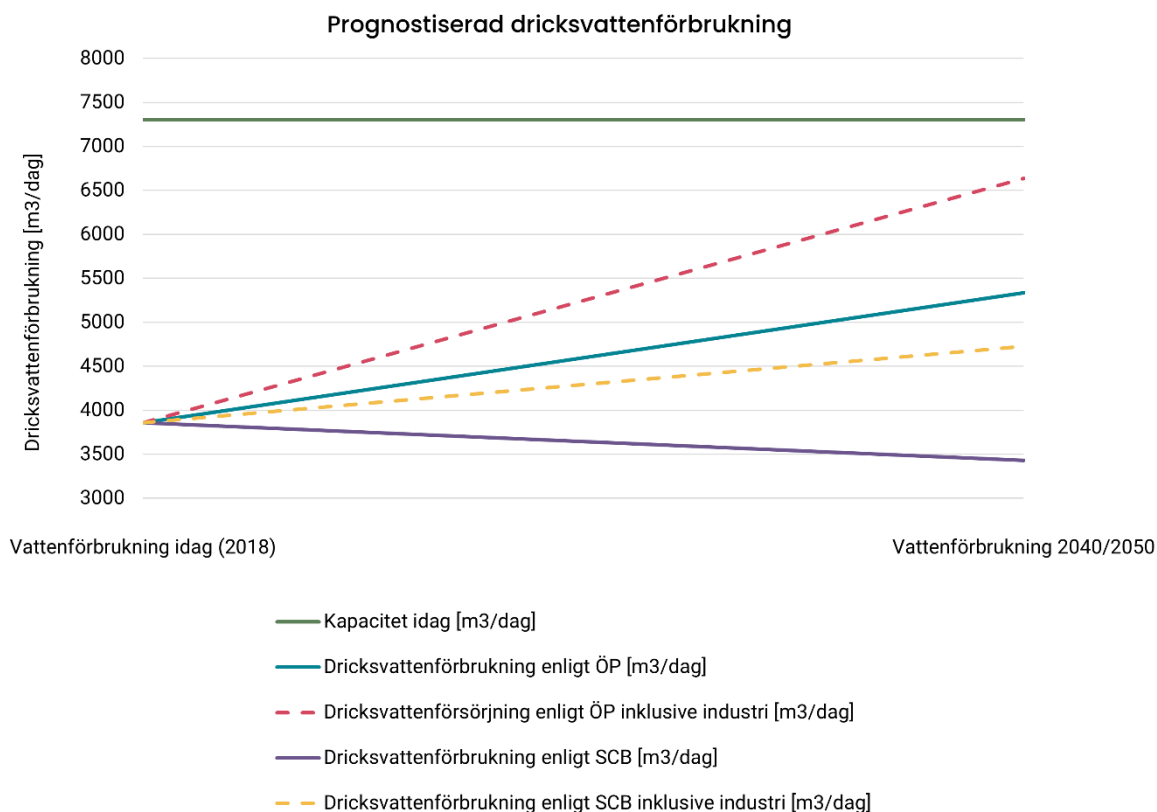
5.3. Dricksvatten

Vimmerby kommun producerar ca 1,5 miljoner kubikmeter dricksvatten per år i de 12 kommunala vattenverken. Majoriteten av produktionen, ca 1,25 miljoner kubikmeter, produceras inom Vimmerby tätort och av denna dricksvattenmängd går ca en tredjedel till ortens livsmedelsindustrier. Dricksvattensystemet består av ca 210 km huvudledningar, varav ca 60% är lokaliserad inom Vimmerby tätort, och ett antal tryckstegringsstationer samt två vattentorn och fyra högreservoarer. Utläckaget från ledningssystemet, den odebiterade dricksvattenmängden, är låg i kommunen och anses inte vara en faktor som skapar ett större investeringsbehov. Därutöver är antalet läckor lågt i ledningssystemet, ca 5 per år, vilket antyder att ledningsnätet är i gott skick.

Idag planeras inga större investeringar eller reinvesteringar kopplat till vattenverken i kommunen. På längre sikt kommer kommunen fortsatt att arbeta med ett decentraliserat system. Detta ses som fördelaktigt då den allmänna VA-försörjningen är utspridd mellan små orter i kommunen, för vilka en central lösning i dagsläget inte bedöms som rimlig.

Råvattnet som används för dricksvattenproduktionen i kommunen består av grundvatten samt för vissa vattentäkter av konstgjort grundvatten. Kvaliteten på råvattnet bedöms generellt vara god och anses vara lättbehandlat i vattenverken. Ett fåtal av de allmänna vattenverken upplever ibland problem med höga halter av mangan, järn eller en generell försämring i vattenkvaliteten på grund av större uttag.

Den maskinella kapaciteten att producera dricksvatten i kommunen är god i samtliga vattenverk, då det finns en marginal mellan den dimensionerande kapaciteten och den producerade dricksvattenmängden. På längre sikt ses därmed inget behov till utbyggnad av verken för dricksvattenförsörjning till invånarna i Vimmerby kommun. Detta kan även ses i en grov prognostisering över framtida dricksvattenförbrukning i kommunen, se Figur 14. Däremot påverkar industriernas framtida utveckling behovet av dricksvattenproduktion i hög grad. I Figur 14 antas industriernas vattenförbrukning vara konstant fram till 2040/2050, vilket också påvisar dess påverkan på det framtida behovet. Vid en utökad produktion i industrierna kommer därför även behovet öka för kommunens vattenproduktion. Dialogen mellan industrin och VA-huvudmannen kommer därmed vara en viktig del i det framtida arbetet för att säkra den långsiktiga dricksvattenförsörjningen. Viktigt att notera är att VA-huvudmannen enligt LAV inte har någon skyldighet att leverera dricksvatten till industrierna vid vattenbrist.



Figur 14. Prognostiserad dricksvattenförbrukning baserat på möjlig utbyggnad enligt Översiktsplan 2024 - 2050 samt Statistiska centralbyråns (SCB) framskrivning av Sveriges befolkning. SCB visar på en minskning med 1 000 invånare fram till 2040 och Översiktsplan 2024 - 2050 möjliggör utbyggnad av 1 725 bostäder. Antagande om 2 personer per bostad och vattenförbrukning enligt dagens nivåer har gjorts för att prognostisera dricksvattenförbrukningens utveckling. Industriernas vattenförbrukning är ca 1 300 m³/dag och ökar inte fram till 2040/2050 i denna prognos. Kapacitet idag motsvarar den maskinella kapaciteten i kommunens allmänna vattenverk (Data från 2018 (dricksvattenförbrukning och kapacitet) samt 2020 (befolkningsmängd) och Översiktsplan 2024 - 2050).

Utöver maskinell kapacitet krävs också att vattenuttag med erforderlig mängd råvatten kan ske inom kommunen. Vimmerby kommun har i arbetet att säkra dricksvattenförsörjningen i ett flergenerationsperspektiv tagit fram en Vattenförsörjningsplan (2018) och en rapport som berör klimatanpassad dricksvattenförsörjning (2023). I utförda utredningar och planer har det identifierats att längre perioder av torka, när vattenmagasinen inte fylls på i erforderlig takt, utgör den största risken för försörjningen i kommunen. Det konstateras dock att en erforderlig mängd råvatten kan tas från vattentäkterna under såväl normalår som torrår både idag och under planperioden i samtliga av kommunens vattentäkter, med undantag för täkterna till Vimmerby tätort. Det är även i denna tätort som dagens och framtidens behov av råvatten är som störst. Detta då Vimmerby tätort är den ort där den främsta tillväxten i kommunen sker, där livsmedelsindustrin är lokaliserad och där besöksnäringen bidrar till nästan en fördubbling i befolkningen under sommaren (se också avsnitt 5.2 Översiktsplan).

För att säkra den framtida dricksvattenförsörjningen i Vimmerby tätort krävs vidare arbete med att säkra ytterligare infiltrationsvatten till några av de grundvattentäkterna som förser Vimmerby tätort med råvatten. För att uppnå detta

krävs ytterligare utredningar kring tillgänglig kapacitet samt påverkan på vattenkvaliteten vid ökat uttag i grundvattentäkterna under normal- och torrår. Utredningarna krävs för att kunna identifiera eventuellt behov av kompletterande ytvattenresurser och reningsanläggningar eller om vattenuttaget kan ökas utan ytterligare åtgärder.

Vid uttag av grundvatten krävs tillstånd genom vattendom. Av de 12 vattenverk som tillhör VA-kollektivet har två tillstånd för vattenuttag enligt miljöbalkens bestämmelser. Kommunen har således ett behov att se över vattendomar till samtliga vattentäkter. Majoriteten av kommunens vattentäkter har vattenskyddsområden med skyddsföreskrifter, men det förekommer även vattentäkter som saknar gällande skyddsområde. Många av de skyddsföreskrifter som är framtagna är dock gamla och är i behov av uppdatering enligt de senaste handledningarna från Naturvårdsverket. Arbeta pågår med att inrätta vattenskyddsområden med moderniserade skyddsföreskrifter, vilket ses som en viktig komponent för att skydda den allmänna dricksvattenförsörjningen inför såväl dagens som framtidens behov.

Reservvattentäkter är en viktig fråga i beredskapsarbetet för VA-huvudmannen även om Livsmedelslagstiftningen idag inte innehåller krav på att en producent ska kunna ordna en alternativ dricksvattenförsörjning. Ett statligt arbete pågår för att se över kraven på VA-huvudmannens beredskap att leverera vattentjänster vid händelse av kris, höjd beredskap och exempelvis krig. Detta arbete kan komma att påverka de framtida lagkraven och därmed det framtida behovet inom Vimmerby kommun. Idag saknas egentliga reservvattentäkter i kommunen för samtliga områden förutom för en mindre del. Arbeta pågår att se över reservvattenberedskapen till kommunens allmänna vattentäkter. Utöver reservvattentäkter är det i beredskapsarbetet även bra att VA-huvudmannen har en framtagen nödvattenplan. I dagsläget finns ingen sådan plan i kommunen, men en samverkan sker inom Kalmar län där rutiner är framtagna. Under de kommande åren bör Vimmerby kommun ta fram en egen nödvattenplan.

För alla allmänna dricksvattenanläggningar har en risk- och sårbarhetsanalys enligt den standardiserade metoden HACCP genomförts. Metoden innebär att anläggningen systematiskt kartläggs tillsammans med en bedömning och kontroll av faror i livsmedelsproduktionen.

Som ytterligare en del i det långsiktiga arbetet med en hållbar dricksvattenförsörjning använder Vimmerby kommun ett så kallat tekniskt vatten, ett vatten som inte har en dricksvattenkvalitet, för att minska den egna förbrukningen i exempelvis driftssammanhang. Det tekniska vattnet kan användas för bland annat bevattning och spolning av avlopps-, spillvatten- samt dagvattenledningar. Även industrin i kommunen är i behov av att utreda effektivisering av vattenanvändningen för att säkerställa att deras uttag inte påverkar övrig dricksvattenförsörjning negativt.

Utöver detta är kommunen även i behov av att studera vattenbesparande åtgärder för att säkerställa att vattenförsörjningen kan förse dagens och framtidens behov under såväl normalår som torrår. Detta är även något som Vimmerby kommuns VA-policy styrker där målsättningen är att vattenanvändningen per person i kommunen ska minska.

5.4. Spillvatten

Den allmänna spillvattenhanteringen i Vimmerby kommun är uppdelad mellan totalt 10 reningsanläggningar, 27 pumpstationer och ca 170 km ledningsnät. Av de 10 kommunala reningsanläggningarna omhändertar fyra spillvatten från de större tätorterna, Vimmerby, Södra Vi, Storebro och Gullringen genom avloppsreningsverk. Dessa anläggningar omhändertar spillvatten från mer än 200 personer och är anmälningspliktiga enligt 9 kap. 6 § miljöbalken. Övriga anläggningar för spillvattenrening används för de mindre orterna och består exempelvis av markbäddar, infiltrationsanläggningar och biodammar.

Reningsverket i Vimmerby är det största i kommunen, och omhändertar spillvatten från tre stora industrier utöver de anslutna hushållen. Totalt uppgick 2020 andelen spillvatten från industrierna till 25%, vilket innebär att belastningen från dessa i hög grad påverkar den kapacitet som krävs i verket. Under de senaste åren har på grund av en planerad expansion av vissa industrier därmed en utbyggnad av verket tillsammans med kompletterande kväverening utförts. Vid en fortsatt utbyggnad av industrierna kan ytterligare åtgärder krävas och dialogen mellan industrin och VA-huvudmannen kommer därmed vara en viktig del i det framtida arbetet för att säkra den långsiktiga spillvattenhanteringen.

Inom kommunen anses tillräcklig kapacitet finnas i de allmänna VA-anläggningarna idag och under en överskådlig framtid. Det krävs dock en resursinsats gällande reningen av spillvattnet där några av de allmänna anläggningarna behöver förnyas. Arbetet med detta är dock inte framme i skedet att exakta åtgärder för anläggningarna är framtagna, men fyra anläggningar har pekats ut med renoveringsbehov. Vidare kan eventuella lagförändringar gällande läkemedelsrening påverka behovet av utbyggnad av spillvattenreningsanläggningarna. De kommande åren kommer därmed en översyn VA-anläggningar att krävas för att rama in de strategiskt viktiga åtgärder som behöver genomföras.

Stora delar av det ca 170 km långa spillvattennätet består av så kallade kombinerade ledningar som är utformade för att omhänderta både spillvatten och dag- samt dränvatten. Detta framkommer tydligt i andelen tillskottsvatten i spillvattenledningarna som vid reningsverken generellt uppgår till ca 50%.

Vid stora mängder tillskottsvatten ökar risken för källaröversvämningar och bräddningar av orenat avloppsvatten till vattendrag och andra ytvatten. Men då

ledningarna är dimensionerade som kombinerade system sker dessa händelser relativt sällan, till skillnad från inläckage i ledningssystem som endast är utformade för spillvattenavledning. För stor mängd tillskottsvatten i ledningssystemet leder dock till att energikostnaderna för pumpning av avloppsvatten samt mängden kemikalier som krävs i kommunens reningsverk ökar medan reningsförmågan i verken minskas. Därmed finns ett behov att minska tillskottsvattnet i systemet oavsett ledningsnätets kapacitet. Arbetet att minska mängden tillskottsvatten är pågående i kommunen och de sämsta ledningarna har identifierats och planlagts för förnyelse.

Vimmerby kommun är inte Revaq-certifierade men slammet uppfyller alla krav för att användas på jordbruksmark, vilket görs idag. Därmed ingår slamhanteringen i ett cirkulärt långsiktigt hållbart system och uppfyller målet i kommunens VA-policy att återföra näringsämnen i avloppsvattnet till produktiv mark.

5.5. Dagvatten

I kommunen finns totalt 150 km dagvattenledningar, varav majoriteten, ca 80 km, återfinns i Vimmerby tätort. Andra orter där dagvattenanläggningar är utbyggda är i Södra Vi, Frödinge, Storebro och Gullringen. Övriga orter anses inte behöva anläggningar för dagvattenhantering på grund av ett minimalt behov, där översvämningssproblematiken till följd av regn inte är påtaglig. Förutom ledningsnät omfattar det allmänna dagvattensystemet även ett antal anläggningar för dagvattenrening och/eller flödesutjämning. Inom Vimmerby tätort finns 13 sådana anläggningar. Ett behov av fler fördröjningsåtgärder har identifierats i kommunen då kapacitetsproblem förekommer på ett flertal ställen.

Vimmerby kommun har från 2020 en framtagen dagvattenstrategi som beskriver hur dagvatten ska hanteras i kommunen och vilka områden som bör prioriteras i det kommande arbetet med dagvattenförbättrande åtgärder. Behovet för ytterligare dagvattenåtgärder ses framför allt i områden med en hög andel tillskottsvatten till spillvattennätet, instängda områden, områden som drabbas av översvämningar, områden som avvattnas mot särskilt känsliga recipienter samt inom vattenskyddsområden. Dessutom har behov noterats i områden med privata tomter eller allmän platsmark där lokal fördröjning av dagvatten inte sker samt i områden med en hög andel hårdgjord yta, exempelvis större parkeringar och industriområden

För att bemöta det behov som klimatförändringarna skapar i många av kommunens orter förordas i Vimmerby kommuns VA-policy samt Översiktsplan 2024 – 2050 lokalt omhändertagande av dagvatten, så kallade LOD-lösningar och att dagvattnet återförs till naturen utan omfattande processrening och ledningssystem. Ett vidare arbete kommer krävas de kommande åren för att säkerställa att dagvattensystemet har den kapacitet som krävs genom att bygga ut fördröjningsåtgärder i de områden som har kända problem.

5.6. Förnyelsetakt

Reinvesteringsbehovet för det allmänna VA-systemet är i många av Sveriges kommuner stort och även Vimmerby kommun arbetar med denna fråga i verksamhetens löpande arbete. Idag ligger förnyelsetakten kring 100 år för dricksvatten och spillvatten medan en något långsammare förnyelsetakt (över 100 år) följs för dagvatten. Att dagvatten inte förnyas i lika hög takt beror på att dagvattenledningsnätet generellt är yngre än ledningarna för de andra vattentjänsterna. En ålder på ledningarna i kommunen saknas dock i stor utsträckning, men kan antas ligga i intervallet 30–60 år.

Inom de kommande åren har kommunen i deras VA-plan identifierat ett behov att lägga större investeringar i det allmänna VA-ledningsnätet. I detta arbete ingår förnyelse av ledningsnäten men också förnyelse av övriga komponenter och anläggningar som krävs för att systemet ska fungera.

I takt med att förnyelsearbetet fortlöper i form av reinvesteringar kommer utläckage av dricksvatten och inläckage av tillskottsvatten till spillvattennätet minimeras. Arbetet bidrar därmed till att öka kapaciteten i det befintliga VA-systemet, vilket kan leda till ett minskat behov av ytterligare kapacitetshöjande åtgärder.

6. Bedömning av betydande miljöpåverkan

En bedömning gällande betydande miljöpåverkan har genomförts i enlighet med 6 kap. 6 § första stycket miljöbalken, se *Bilaga 1 - Bedömning av behov av strategisk miljöbedömning*. Genomförandet av vattentjänstplanen för Vimmerbys kommun kan enligt undersökningen inte antas medföra betydande miljöpåverkan.

Vattentjänstplanen ger inga förutsättningar för hur presenterade åtgärder ska hanteras. I det vidare arbetet kommer utredning gällande betydande miljöpåverkan krävas för varje enskilt fall (åtgärd) där en miljöbedömning kommer göras då betydande miljöpåverkan kan antas.

7. Barnkonventionen

Barnkonventionen är FN:s konvention om barnets rättigheter och innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag. Vattentjänstplanens grundsyfte att ge dagens och framtida generationer en bra och hållbar VA-försörjning ligger i linje med att uppfylla barnkonventionen. En genomförd plan ger också bättre vattenkvalitet i recipienter och kan därmed leda till bättre badvatten och friluftsliv för barn.

8. Sammanställning åtgärder

Nedan sammanfattas åtgärder uppdelade på de olika delområdena vars behov nämns i tidigare kapitel i denna vattentjänstplan.

8.1. VA-utbyggnad

Följande punktlister är åtgärder som Vimmerby kommun behöver göra i respektive område, beroende på hur området klassas.

Områden med enskilt VA

- Arbete enligt plan för regelbunden inventering av enskilda anläggningar.
 - Status: Arbete pågår.
 - Genomförande: Kontinuerligt.
 - Ansvar: Miljö- och byggnadsförvaltningen
- Hantera eventuella rapporteringar om problem med vattenkvaliteten eller kvantiteten.
 - Status: Pågående arbete.
 - Genomförande: Kontinuerligt.
 - Ansvar: Miljö- och byggnadsförvaltningen

VA-bevakningsområden

- Ta fram rutin för att regelbundet bevaka förändringar i områdena.
 - Status: Saknas.
 - Genomförande: Inom 4 år.
 - Ansvar: Miljö- och byggnadsförvaltningen
- Vid behov revidera klassningen av områden där en förändring sker som påverkar områdets förutsättningar för enskilda anläggningar.
 - Status: Pågående arbete.
 - Genomförande: Kontinuerligt i samband med revidering av Vattentjänstplanen.
 - Ansvar: Miljö- och byggnadsförvaltningen och VEMAB

VA-utredningsområden

- Fördjupad utredning av områdenas behov av eventuell förändrad VA-försörjning.
 - Status: Pågående arbete.
 - Genomförande: Inom 4 år.
 - Ansvar: VEMAB, Miljö- och byggnadsförvaltningen är remissinstans.
- Klassa om området efter fördjupad utredning till någon av de andra områdestyperna.

- Status: Arbete pågår.
- Genomförande: I samband med revidering av Vattentjänstplanen.
- Ansvar: VEMAB, Miljö- och byggnadsförvaltningen är remissinstans.

VA-utbyggnadsområden

- Utred behov av verksamhetsområde för dagvatten.
 - Status: Pågående arbete enligt dagvattenstrategin.
 - Genomförande: Kontinuerligt.
 - Ansvar: VEMAB

- Utbyggnad till VA-planområdena ska planeras, utredas och projekteras samt byggas för anslutning till den kommunala allmänna VA-anläggningen, se preliminär tidplan i Tabell 5 nedan.
 - Status: Pågående arbete.
 - Genomförande: Se preliminär tidplan i Tabell 5.
 - Ansvar: VEMAB

- Ta fram kommunikationsmaterial till VA-utbyggnadsområden och informera berörda.
 - Status: Ej påbörjat.
 - Genomförande: I samband med utbyggnad.
 - Ansvar: VEMAB

Tabell 5. Preliminär tidplan för VA-utbyggnad. Tidplanen baseras på tidigare beslut av Kommunfullmäktige (2023-11-13, §141 2022/326).

Nr	Namn	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	Förklaring
5	Krön														Planering
17	Tuna														Genomförande
8	Borstingen														
9	Nossen Väst														
-	Trekanten														

8.2. Skyfallpåverkan på kommunens allmänna VA-anläggningar

Kommande övergripande åtgärder för att säkra de allmänna VA-anläggningarna i kommunen.

- Vidare arbete med de identifierade anläggningarna där risk vid skyfall förekommer, behövs för att fastställa vilken typ av åtgärd som krävs för varje enskild anläggning baserat på de lokala förutsättningarna. Vidare utredning och eventuella åtgärder ska göras utifrån ordningen i Tabell 4 i avsnitt 4.4

Identifierade VA-anläggningar som är i risk för skador vid översvämning, från högst till lägst riskklass.

- Status: Pågående arbete.
- Genomförande: Senast 2026.
- Ansvar: VEMAB.

- Plan för genomförande av eventuella åtgärder.
 - Status: Saknas.
 - Genomförande: Senast 2030.
 - Ansvar: VEMAB.

8.3. Långsiktig planering av kommunens allmänna VA-anläggningar

Pågående eller kommande övergripande åtgärder för att uppnå en mer hållbar VA-försörjning i kommunen:

Generellt

- Samverkan mellan Vimmerby kommun, VEMAB och industrin för att förstå den framtida utvecklingen och de behov som genereras.
 - Status: Pågående arbete.
 - Genomförs: Kontinuerligt.
 - Ansvar: VEMAB och Miljö- och byggnadsförvaltningen.

- Dialog om uppföljning av vattentjänstplan i kombination med uppföljning av VA-plan.
 - Status: Pågående arbete.
 - Genomförs: Kontinuerligt.
 - Ansvar: Samhällsbyggnadsförvaltningen.

Dricksvatten

- Säkerställa tillräcklig råvattentillgång till vattentäkterna i Vimmerby under såväl normal- som torrår, antingen genom kompletterande ytvattenresurser och eventuell vattenrening eller genom utredning som visar att tillräckliga tillgångar finns för ett utökat uttag av råvatten.
 - Status: Pågående arbete.
 - Genomförande: Kontinuerlig bevakning.
 - Ansvar: VEMAB.

- Säkerställa tillstånd (vattendomar) för samtliga allmänna vattentäkter.
 - Status: Pågående arbete.
 - Genomförande: Senast 2030.
 - Ansvar: VEMAB.

- Aktualisering av vattenskyddsområden och tillhörande skyddsföreskrifter.
 - Status: Pågående arbete.
 - Genomförande: Se preliminär tidplan i Tabell 6.
 - Ansvar: VEMAB och Miljö- och byggnadsförvaltningen.

Tabell 6. Preliminär tidplan för aktualisering av vattenskyddsområden och tillhörande skyddsföreskrifter.

Namn	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	Förklaring
Vimmerby – Västra Skogen och Skillingarum														Planering
Södra Vi														
Gullringen														
Storebro														
Toverum														
Rumskulla														
Tuna														
Djursdala, Backa- Källstad														
Locknevi														
Vrångfall														
Pelarne*														
Djursdala, skolan*														

* Området har inte kommunalt verksamhetsområde idag.

- Säkerställa reservvattenförsörjning i kommunen.
 - Status: Saknas.
 - Genomförande: Inom 5 år.
 - Ansvar: VEMAB.
- Framtagande av nödvattenplan.
 - Status: Saknas.
 - Genomförande: Inom 5 år.
 - Ansvar: VEMAB.
- Påverkansarbete för att minimera vattenanvändningen i såväl industri som hushåll och verksamheter.
 - Status: Pågående arbete.
 - Genomförande: Kontinuerligt.
 - Ansvar: VEMAB och Miljö- och byggnadsförvaltningen.

Spillvatten

- Säkerställa vilka strategiskt viktiga åtgärder som krävs för en god spillvattenrening i samtliga allmänna reningsanläggningar.
 - Status: Pågående arbete.
 - Genomförande: Kontinuerligt.

- Ansvar: VEMAB.
- Minska mängden tillskottsvatten i spillvattenledningar, framför allt i det kombinerade ledningssystemet.
 - Status: Pågående arbete.
 - Genomförande: Kontinuerligt.
 - Ansvar: VEMAB.

Dagvatten

- Anlägga fördröjningsåtgärder för dagvatten där kapacitetsproblem har noterats.
 - Status: Pågående arbete.
 - Genomförande: Kontinuerligt.
 - Ansvar: VEMAB och Samhällsbyggnadsförvaltningen.
- Kontroll av ledningskapacitet och vid behov uppdimensionering av ledningar.
 - Status: Pågående arbete.
 - Genomförande: Kontinuerligt.
 - Ansvar: VEMAB.

Förnyelse av ledningsnät

- Fortsatt arbete med reinvesteringar i ledningsnät och VA-anläggningar med fokus på förnyelse.
 - Status: Pågående arbete.
 - Genomförande: Kontinuerligt.
 - Ansvar: VEMAB.

9. Underlag

Nedanstående underlag har använts vid framtagande av vattentjänstplanen.

- VA-plan, Del 1 VA-översikt (Vimmerby kommun, 2012).
- VA-plan, Del 2 VA-policy (Vimmerby kommun, 2012).
- VA-plan för Vimmerby kommun, Del 3 Planering för vatten, avlopp och dagvatten (Vimmerby kommun, 2020).
- Vattenförsörjningsplan, Bilaga 1 till VA-plan (Vimmerby kommun, 2020).
- Dagvattenstrategi, Bilaga 2 till VA-plan (Vimmerby kommun, 2020).
- Miljö- och byggnadsförvaltningens prioritering av utredningsområden för allmänt VA, Bilaga 3 till VA-plan (Vimmerby kommun, 2020).
- Klimatanpassad dricksvattenförsörjning för Vimmerby kommun (Sweco, 2023).
- Klimatriskbedömning Vimmerby kommun (Sweco 2023)
- Översiktlig skyfallsanalys över Vimmerby tätort (Sweco, 2023).
- Utvärdering Hållbarhetsindex (HBI) (Vimmerby kommun, 2023).
- Översiktsplan för Vimmerby 2050, intern granskningshandling (Vimmerby kommun, 2024).
- Förutsättningar för Vimmerby ÖP 2050. Bilaga och underlag till Vimmerbys Översiktsplan 2050, intern granskningshandling (Vimmerby kommun, 2024).
- Strandskyddsplan Landsbygdsutveckling i strandnära läge. Tematiskt tillägg till ÖP 2007 (Vimmerby kommun, 2013).
- Utredning områden efter 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster i Vimmerby kommun (VEMAB, 2021).
- Hylta 1:72, Vimmerby kommun. Ansökan om tillstånd för gemensam avloppsanläggning. Dnr. MBN 2021–1427 (Vimmerby kommun, 2022).
- Befintliga verksamhetsområden för allmänt VA inom Vimmerby kommun (VEMAB, 2024).
- Förslag till tidsplan för utbyggnad av allmänt sanitärt spillvatten samt dricksvatten i Vimmerby kommun (VEMAB, 2022).
- Protokoll från Kommunfullmäktige 2023-11-13 (§141 2022/326).
- Adresspunkter inom Vimmerby kommun (Vimmerby kommun, 2024).
- Information från och diskussioner med VEMAB gällande VA-anläggningar samt dess höjder och konsekvenser, (VEMAB, feb-mars 2024).
- Informations från och diskussioner med VEMAB och Miljö- och byggnadsförvaltningen gällande VA-utbyggnad (feb-mars 2024).
- Intervju med VEMAB och Miljö- och byggnadsförvaltningen (2024-01-26).
- Regional Vattenförsörjningsplan för Kalmar län 2024 – 2030 (Länsstyrelsen Kalmar län, 2024).

10. Referenser

SFS 2006:412. *Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster.*

SFS 2010:900. *Plan- och bygglag (2010:900).*

SFS 2006:544. *Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.*

Svenskt Vatten. 2023. *M152 Vägledning vid framtagande av vattentjänstplan – komplettering av VA-plan.*